ב"ה

אין ליכט פון תורה

ספר

נפלאות בית לוי

אידיש

714

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

ספר

נִפְלְאוֹת בֵּית לֵוִי

מכ"ק אדומו"ר דֶעם הֵיילִיגֶען בֶּעוואוּסְטֶען צַדִיק

ר"ר לוי יצחק פון בארדיטשוב

דער מחבר פון ספר קדושת לוי זצלה"ה זי"ע.

אִין דִיזֶען סֵפֶר וֶוערְט בֶּעשְׁרִיבֶּען ווינְדֶערְלִיכֶע זאכֶען פוּן הֵיילִיגֶען צַדִיק רַבִּי ר' לוי יצחק פון ברדיטשוב זצ"ל. אַזוֹי ווי מִיר הָאבֶּען אַרוֹיס גֶענוּמֶען פוּן הֵיילִיגֶע סְפָרִים.

ירושלים תשכ"ה

בטח בד׳ ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה
תהלים לז פסוק ג

רש״י בטח בד׳, ואל תאמר אם לא אגזול ואגנוב או אתן לעני צדקה, במה אתפרנס: ועשה טוב, ואז תשכון ארץ לאורך ימים: ורעה אמונה, תאכל ותתפרנס משכר האמונה שהאמנת בהקב״ה לסמוך עליו ולעשות טוב.

חובת הלבבות, שער הבטחון פרק ג׳:
וכן כשירגיש האדם שלא יועילנו ולא יזיקנו אחד מהנבראים אלא ברשות הבורא יתברך, ישוב לבו מיראתם ותקותם ויבטח על הבורא לבדו, כמו שכתוב (תהלים קמ״ז) אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה.

„ארבעה כללים״

א׳. כלל זה יהיה בידיך, אם תרצה לגנות שום אדם, תגנה את עצמך במדותיך הרעות.

ב׳. ואם תרצה לעשות מחלוקת עם שום אדם תעשה מחלוקת עם יצר הרע שלך המתגבר עליך בכל יום בפתויו הרעים.

ג׳. ואם תרצה לכעוס על שום אדם, תתיישב לכעוס על נפש הבהמיות שלך שנאמר עליה וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום.

ד׳. ואם תרצה לשבח שום אדם, תשבח את הבורא ברוך הוא, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, אשר מחיה אותך, ומטיב עמך בכל עת ורגע, ואם תזכור לקיים ד׳ דברים אלו, תהיה נשמר משום חטא ועון.

(סידור ישועות ישראל דף ק״א עמוד ב)

כל הזכויות שמורות
(כולל זכות צלום)

הספר אפשר להשיג:
יוסף הלל קעניג
גבעת-שאול, ירושלים

ספר
נפלאות הרבי מבארדיטשוב זצ"ל

דער הייליגער גאון און צדיק יסוד עולם רבי לוי יצחק זכותו יגן עלינו איז געבוירען געווארען אין די שטאדט הוסקאוו, אין דעם יאהר פינפטויזענד פינפהונדערט לבריאת עולם. אין דעם טאג וואס ער איז געבוירען געווארען איז דער הייליגער בעל שם טוב געוועזען אין מעזבוז און האט זיינע תלמידים געטיילט צוויי מאל לעקעך מיט וויין זאגענדיג מיט גרויס שמחה אז איצט איז אראבגעקומען אויף די וועלט זעהר א הייליגע נשמה וואס זי וועט זיין א מליץ יושר פאר דעם גאנצען כלל ישראל.

זיין פאטער איז געוועזען דער וועלטבערימטער גאון רבי מאיר זכותו יגן עלינו, וואס איז געוועזען רב אין הוסקאוו אין גאליציען, וואס זיין הייליגער זוהן רבי לוי יצחק ברענגט פון איהם חדושי תורה אין ספר קדושת לוי (פ' נח, וישלח, בהעלותך, תנינא על מגלה דף י"ב ע"א). אויך זיין אייניקעל דער הייליגער גאון רבי מאיר ברענגט פון איהם א פלפול אין אנהייב פון זיין ספר כתר תורה, וואס דאס צייגט אז ער איז געוועזען איינער פון די גרויסע גאונים. אויך זיין פאטער רבי משה פון זאמושטש איז אויך בעקאנט פאר א גרויסען גאון, און איז געוועזען רב אין לעמבערג (אנשי שם סי' תי"א).

דעם ר' מאיר'ס ווייב, דאס דעם רבי לוי יצחק'ס מוטער, איז געוועזען די רבנית מרת שרה סאסיא וואס א האלבע וועלט האט גע־קלינגען מיט איהר חכמה און מיט איהר צדקות, זי איז געוועזען פון מהרש"א'ס פאמיליע, און א אייניקעל פון דעם גרויסען גאון ר' משה מרגליות דער רב אין טארניגראד. דער ר' משה איז געוועזען דער פאטער פון דעם גאון ר' יוסף דער רב אין יאזלאוויץ, דער פאטער פון דעם גאון ר' הירש דער רב אין יאזלאוויץ, דער פאטער פון דעם הייליגען גאון דער מחבר פון ספר מאיר נתיבים זכותם יגן עלינו.

אויך איז ער געוועזען א אייניקעל פון דעם יודישען שר ר' יצחק פון זאלקיווא, דער זוהן פון דעם גאון רבי יעקב רב אין וויען, א איי־ניקעל פון מהר"ם מרוטענבורג.

אזוי ווי זיין פאטער דער גאון האט געזעהן אז דאס קינד בע־זיצט זעהר א שארפען מוח, האט ער מיט איהם אנגעהויבען לערנען אויסער דעם מלמד וואס ער האט פאר איהם אליין געהאלטען. און די שווערסטע למודים האט ער מיט איינמאל איבערגענומען. אויך איז געוועזען צו בעוואונדערן זיין זכרון. ער פלעגט ערצעהלען זאכען וואס

ער האָט געזעהן ווען ער האָט נאָך געזויגען. נאָר ווי זיין פאָטער איז לא עלינו קראַנק געוואָרען און איז געפאָהרען נאָך יערוסלאַוו צו אַ דאָקטאָר, האָט ער דאָס קינד מיט גענומען, און ווי ער איז דאָרט נסתלק געוואָרען, איז דאָס קינד דאָרט איבערגעבליבען, און האָט דאָרט געקריגען אַזוי אַ בעולה צו לערנען אַז ער איז געוואָרען ווי וויט בעקאַנט מיט'ן נאָהמען „דער יערוסלאַווער עילוי". און ווען ער איז נאָך געוועזען אַ יונג קינד האָט ער שוין מחדש געוועזען חדושים אין לערנען, אַזוי ווי ער ברענגט אין זיין סוף ספר קדושת לוי תנינא זיין פירוש אויף די גמרא בכורות דף ט'

די גרעסטע לומדים הערענדיג דעם נאָהמען פון דעם יערוסלאַווער עילוי, האָבען געזוכט געלעגענהייט צו טרעפען זיך מיט איהם און שמועסען מיט איהם אין לערנען, און ווי ערשטוינט זענען זיי געוואָרען הערענדיג ווי ער צולייגט די פלפולים וואָס זיי האָבען מיט געבּרענגט מיט זיין אונגעהויער חריפות און בקיאות. אויך זענען זיי בעוואונדערט געוואָרען זעהענדיג שוין דאַמאָלס זיין התלהבות ביי זיין דאַווענען, און זיין פערוויטערן זיך פון אַלע קערפּערליכע תענוגים, און האָבען אויף איהם מיט'ן פולען מויל געזאָגט אַז ער וואַקסט אויף אַ צדיק יסוד עולם און אַ גרויסער גאון, וואָס וועט די וועלט בעשיינען מיט זיין תורה און צדקות.

ווי דער גרויסער גביר און גרויסער צדיק ר' ישראל פרץ פון לעווארטאָוו האָט געהערט די תהלוכות פון דעם יונגען עילוי, איז ער צו איהם אַראָבגעפאָהרען נאָך יערוסלאַוו, און איז אויך ערשטוינט געוואָרען זעהענדיג וואָס פאַר אַ הייליגע ליכטיגע נשמה עס שיינט אין דעם יונגען קערפּער. און האָט איהם געגעבען זיינע בעריהמטע טאָכטער פערל פאַר אַ ווייב, און עסענדיג קעסט ביי זיין רייכען שווער אין הויז, האָט ער געלערינט צוזאַמען מיט דעם הייליגען גאון ר' ישכר בער וואָס איז געוועזען רב אין זלאָטשוב און האָט מחבר געוועזען דעם ספר שאלות ותשובות בת עיני, וואָס איז געוועזען אַ איידעם פון זיין פעטער, זיין שווערס ברודער, הגאון ר' צבי הירש פרץ זכרונו לברכה, וואָס אין די הקדמה פון פרי מגדים צום ספר רב פנינים פון זיין פאָטער הגאון ר' מאיר וואָס איז געוועזען מגיד אין לעווארטאָוו, ריהמט ער זעהר די צוויי ברודער און בעעהרט זיי מיט די גרעסטע שבחים.

דאָרט האָט ער געלערינט מיט נאָך חברים גרויסע בני תורה, און האָט געשמועסט אין לערנען מיט'ן פרי מגדים, מיט'ן גאון ר' ישראל דער רוזוועלער רב וואָס איז געוועזין זיין פעטער ר' משה'ס איידים, אויך האָט ער זיך מפלפל געוועזען מיט דעם גאון ר' יואל וואָס ווערט געבּרענגט אין ספר תשואת חן, און מיט דעם הייליגען גאון ר' ארי' ליבוש מרץ דער זוהן פון דעם יודישען שר ר' משה.

און ווײַל אין דעם שטעדטעל האָבען זיך דאַמאָלס געפונען די שענסטע
גאונים וגוי לומדים, האָט מען עס גערופען מיט'ן נאָמען „ירושלים
הקטנה".

און דער יונגער צדיק רבי לוי יצחק, האָטשע ער איז געזיצען
אין אַ אָרט פול מיט לומדים און גאונים, און איז וואָס אַמאָל געקומען
העכער אין לערנען, פונדעסטוועגען האָט ער זיך מיט דעם נישט גע־
לאָזט נענוגען, און ווי ער האָט געהערט אַז אין רוצוועל געפונט זיך
אַ רב ר' שמעלקא ניקלשפורגער וואָס די גאַנצע וועלט קלינגט מיט
זײַן גאונישקייט און צדקות האָט ער געקריגען זעהר אַ אונגעהויערן
חשק איהם צו זעהען, און שמועסען מיט איהם. אין לערנען, גאָר
אַזוי ווי ער האָט געוויסט אַז זײַן שווער וועט איהם נישט ערלויבען
אוועק צו פאָהרען, ווײַל ער מיט זײַן גאַנצען בני בית זענען אין
איהם געווען צו געבונדען בלב ונפש. האָט ער זײַן חשק נישט
ארויסגעגעבען, נאָר ער האָט פון דעם געהאַט אַזוי פיעל יסורים און ענמת
נפש אַז ער האָט זעהר שלעכט אויסגעזעהן, און איז אַרומגעגאַנגען
זעהר בעטריבט. זײַן שווער האָט איהם געפרעגט וואָס עס פעהלט
איהם אין „זײַן נבירישע הויז, אויב עס האָט איהם נישט עפעס
אַ שלעכטע חלום געחלומ'ט, האָט ער איהם אויף דעם געענטפערט:
„איך האָב געמיינט אַז איך בין שוין אַ צדיק, צום סוף חלמ'ט מיר
יעדע נאַכט אַז איך ברויך צו פאָהרען צום הייליגען צדיק וואָס זיצט
אין רוצוועל". און האָטשע דאָס האָט זײַן שווער נישט געשמעקט
ארויס צו לאָזען אַזוי אַ טײַערן תכשיט פון זײַן הויז, נאָר זעהענדיג
אַז דאָס קאָסט איהם וואָס אַ מאָל מעהר געזונד, און זײַן חשק ברענט
אין איהם ווי אַ העליש פײַער, איז ער גענייט געוועזין איהם דאָס
צו ערלויבען, און איז אַהין געפאָהרען נאָך רוצוועל צו ר' שמעלקאַ'ן
און ער זעהענדיג אַז ער איז שוין אַ ים מיט תורה און חכמה האָט
ער איהם צוגענומען מיט גרויס כבוד, און האָט איהם אָבגעהיטען ווי
זײַן אויג אין קאָפּ, און אויסער דעם וואָס ער האָט איהם מונדליך
איבערגעגעבען די אַלע גאָלדענע שליסלען וואָס ער האָט מיט די צײַט
ערפינדען צו די פערשיעדענע טויערען און טהירען פון די הייליגע
תורה, האָט ער איהם ערלויבט דורכצוזעהן אַלע זײַנע כתבים וואָס ער
האָט אויף זיי אויפגעשריבען זײַנע חדושים

אויך דאָרט אין רוצוועל האָט דער יונגער גאון זיך געקויפט אַ זעהר
שענעם נאָהמען, און אַלע לומדים האָבען איהם מיט כבוד געטראָגען אויף
זײַערע לעפצען און געזאָגט אויף איהם זעהר גרויסע צוקונפטען. ווען
ער האָט געדאַווענט פלעגען זיך פיעל הונדערטער מענשען פערזאַמלען
זעהן זײַן אומנאַטירליך התלהבות. יעדען טאָג האָט ער בעקומען
בריעף פון די היים, און פון גרויס בענקשאַפט איז בײַ איהם זײַן
שווער יעדע וואָך געוועזין און געזעהן אַז עס זאָל איהם דאָרט גאָר
נישט

ניִשט פֿעהלען. נאָר ער האָט זיך פֿון דעם נאָרניִשט געמאַכט, ווײַל אַלע זײַנע חושים זענען געוועזן פֿערנומען נאָר מיִט תורה און דבקות הבּורא יתב״ר. און ווען זײַן שווער האָט איהם איבּערגעלאָזט געלד אויף פּרנסה האָט ער אַ שווערען זיפֿץ געגעבּען, און ווי ער האָט איהם געפֿרעגט וואָס ער זיפֿצט אַזוי, האָט ער איהם געענטפֿערט ווײַל ער האַלט נאָך ניִשט בּײַ די מדרגה פֿון רבּי פּנחס בּן יאיר וואָס די הײליִגע גמרא ערצעהלט אויף איהם (חולין ז׳ ע״ב) אַז פֿון די צײַט וואָס ער איז צו זײַן שכל געקומען האָט ער ניִשט קײן הנאה געהאַט אפילו פֿון זײַן אײנענעם פֿאָטערס סעודה.

דער הײליִגער גאון ר׳ שמעלקא זעהענדיג אַז דער ר׳ לוי יצחק קאָן שוין אַרויפֿגעהן אויף די העכערע מדרגות פֿון קדושה, האָט ער איהם מיִט דעם קאָזניִצער מגיד זכותו יגן עלינו מיִטגענומען צו דעם הײליִגען מעזריִטשער מגיד דער רבּי ר׳ בער נשמתו בגנזי מרומים, אויך האָט ער מיִט זיי מיִטגענומען דעם רבּין פֿון לובּליִן זכותו יגן עלינו, כּדי זיי זאָלען דאָרט אַרײַנקריִגען מעהר קדושה. ווי דער מעזריִטשער מגיד האָט בּעטראַכט דעם יונגענמאַנטשיִק ר׳ לוי יצחק האָט ער גלײַך געזעהן מיִט זײַן רוח הקודש אַז ער בּעזיִצט זעהר אַגרויסע נשמה, און ער האָט איהם זעהר מקרב געוועזן און האָט איהם געהאַלטען פֿון זײַנע געצײכענטע תלמידים.

רבּי לוי יצחק האָט אויך געזעהן אַז דער מעזריִטשער מגיד איז אַ הײליִגער קוואַל מיִט תורה און חסידות, דאַדורך האָט ער דאָרט געוויִסט ווי זיך נוהג צו זײַן, און האָט ניִשט אויפֿגעהערט צו שעפּען פֿון דעם לעבּעדיִגען קוואַל זעהר פֿיִעל חדושים אין קדושה. און דער צדיק יסוד עולם רבּי דוד משה פֿון טשאָרטקאָוו זכותו יגן עלינו ער־צעהלט, אַז דער רבּי לוי יצחק האָט געהאַט אין אַ פּנקס פֿערשריִבּען אפילו די שיחות חולין וואָס ער האָט געהערט פֿון מעזריִטשער מגיד און האָט אַרײַנגעאַרבּײַט צו פֿערשטעהן זײַנע הויכע כּונות וואָס זענען אין זיי בּעהאַלטען, און ווי ער האָט זיי ווי אַ גײַסטיִגער חעמיִקער צונומען האָט ער אין זיי געפֿונען נאַײן הויכע ענינים און וויִכטיִגע רפואות פֿאַר די חולי הנפש.

אין דעם יאָהר פֿונפֿטויזענד פֿונפֿהונדערט אײנאונצוואָציג איז דער גאון ר׳ שמעלקא אויפֿגענומען געוואָרען פֿאַר רב אין די שטאָדט שינאַווא, און ר׳ לוי יצחק איז געבּליִבּען אויף זײַן אָרט רב אין רזצוועל. און האָטש ער האָט דאָס ניִשט געוואָלט, האַלטענדיג פֿון די הײליִגע משנה אין אבות וואָס הײסט פֿײַנד האָבּען דאָס רבנות, נאָר אַזוי ווי זײַן רײַכער שווער איז דאַמאָלס געוואָרען אַ יורד מנכסיו האָט זײַן ווײַבּ פֿאַר איהם געווײנט אַז ער זאָל נעמען דאָס רבנות, אויך האָבּען איהם זײַנע הײליִגע חברים ווי דער רבּי פֿון לובּליִן און דער

קאָזניצער מגיד זעהר גוּגש געוועזין, ביז ער האָט זיי דאָס צוליעב געטהון און איז געוואָרען רב אין רזצוועל.

פון דאָרט איז זיין היילינער נאָהמען געהערט געוואָרען ווי ווייט און מ'האָט איהם איבערגעגעבען דאָס רבנות אין די שטאָדט זעליחאָוו אויף דעם אָרט פון גאון ר' נפתלי הירץ מרגליות. דער זוהן פון גאון ר' אביגדור מרגליות, דער אֵיידים פון ר' הירש וויטשעס פון אַפט וואָס ווערט געבּרענגט אין נודע ביהודה (אבן העזר סי' ס"א) מיט'ן נאָהמען מיין מוטעם זוהן. וויל דער פאָטער פון נודע ביהודה ר' יהודה איז געוועזין אַ זוהן פון דעם ר' הירש וויטשעס

אויך די מענטשען פון זעליחאָוו האָבען דעם נייעם רב ר' לוי יצחק זעהר פערגעטערט זעהענדיג אַז אויסער זיין גאוניסקייט און זיין בקיאות און אַלע חדרי תורה, איז נישט צו פערשטעהן זיין התלהבות און דבקות הבורא יתברך ביי זיין דאַווענען און לערנען. אַז די גרויסע גוטע יורען האָבען אויף איהם געזאָגט אַז ער האָט אַ ניצוץ פון תנא רבי עקיבא, וואָס די גמרא ערצעהלט אויף איהם (ברכות דף ל"א) אַז ער איז אַרומגעשפּרינגען ביי'ם דאַווענען פון איין ווינקעל צום צווייטען פון גרויס התלהבות. אויך איז ער אין דעם געוועזין גלייך צום תנא רבי עקיבא, וואָס רבי עקיבא האָט בע-שאַפען די נשמות פון די גרים (חסד לאברהם מ"ה), און ער זייענדיג אין זעליחאָוו האָט ער פיעל מחזיר למוטב געוועזין, מיט זיינע זיסע צונג און קלוגע ערקלערונגען אַז זיי זאָלען ענטלויפען פון די שדים-וועלט אין אריין אין דעם עולם המלאכים.

נאָר ווי דער שטן האָט דערזעהן אַז דער נייער רב נעמט פון איהם אוועק זיינע; אנהענגער און מאַכט זיי נאָך פאַר זיינע שונאים, האָט דער שטן אָנגעהויבען מיט איהם צו פיהרען אַ מלחמה, און האָט אָנגערעדט פיעל פרייע מענשען צו פיינינען דעם רב און איהם רודפ'ן מיט פערשיעדענע רדיפות, אַזוי ווייט אַז ער איז ביי זיך זעהר אָבגעשוואַכט געוואָרען

זיינע מתנגדים האָבען אַזוי טרעיש געוועזין אין שטאָדט, אַז די חכמי הדור האָבען נישט געוויסט וואָס צו טהון און זיי האָבען מיט אַ בריעף אָנגעפרעגט דעם היילינען צדיק פון ליזענסק וואָס פאַר אַ עצה זיי האָבען איינצושטילען דעם מחלוקת, און ער האָט געהייסען זיין זוהן אָבשרייבען דעם בריעף: „אַזוי ווי איהר האָט צו מיר געשריבען איך זאָל אָנפרעגען מיין היילינען פאָטער וועגען דעם מחלוקת וואָס האָט זיך בעונותינו הרבים דערוועקט אויף דעם רב האי גאון החסיד המפורסם אב בית דין דקהלה קדישא זעליחאָב נרו יאיר, האָב איך מיין היילינען פאָטער דאָס געפרעגט, און ער האָט מיר אויף דעם געענטפערט: וואָס איז דאָס ביי איך אַזוי אַ חדוש. עס איז שוין

אזאלכע

אַזאָלכֶע זאַכֶען נֶעשֶׁעהֶן אוֹיף דִּי וועֶלט, מִיר גֶעפִֿונֶען אברהם אבינו עליו השלום וואָס נמרוד האָט אִיהם אַרײַנגעוואָרפֿען אִין קאַלכאויווען זועהֶ אויף אַזוֹי אַ מבוכה, זעה מִיט וועמֶען האַלט מען מחלוקת, זײַ קריגען זיך נאָר מִיט אונזערע נפשות. ווען נִישט דער מחלוקת וואָלט קיין אומה ולשון נעקאָנט אויף אונז שולט זײַן מחמת זײַערע הייליגע תפלות"

אויך צווישען זײַנע מתנגדים האָט זיך גֶעפֿונען דער גאון ר' עוזיאל מײַזליש דער מחבר פֿון ספר עץ הדעת טוב, וואָס האָט אִין דִי צײַט גענעסען קעסט בײַ זײַן שווער אִין דאָרף נעבען זעליחאָוו, און ער האָט אִיהם מִיט פֿיעל זאַכען זעהר מצער געוועזען. אײַנמאָהל האָט אִיהם ר' לוי יצחק געוואָרענט אַז ער וועט דאָס ערצעהלען דעם הייליגען מגיד פֿון מעזריטש, הערענדיג דאָס האָט ר' עוזיאל חשק געקריגען צו קענען דעם מעזריטשער מגיד און איז צו אִיהם אַהִין געפֿאָהרען. דער מגיד האָט אִיהם זעהר געשטראָפֿט פֿאַר וואָס ער איז בחנם מצער זײַן הייליגען תלמיד, און ער האָט אִיהם ערקלעהרט וואָס פֿאַר אַ צדיק יסוד עולם דער ר' לוי יצחק איז, פֿון דאַמאָלס אָן האָט ער מורא געקריגען, און עס האָט אִיהם באַנג געטהון פֿאַר וואָס ער האָט אִיהם בִּיז אַהער מצער געוועזען.

נאָר דער פּראָסטער המון האָבען דעם שטן געהאָרכט און האָבען אִיהם נִישט אויפֿגעהערט צו פּײַניגען בִּיז ער אִיז געצוואונגען געוועזען צו פֿערלאָזען די שטאָדט. און אַזוֹי ווי ער אִיז אַרויס פֿון זעליחאָוו איז געוואָרען זעהר אַגרויסע שרפה. נאָר ער האָט די הענד אויפֿגעהויבען צום הימעל און געזאָגט: „איך בִּין גוזר אַז כל זמן זיי וועלען נִישט משנה זײַן מײַנע מנהגים זאָל די שטאָדט נִישט ברענען". און אַזוֹי אִיז טאַקי געוועזען, אַז בִּיז דעם יאָהר תרכ"ה וואָס זיי האָבען נִישט משנה געוועזען זײַנע מנהגים אִיז קיין שרפה נִישט געוועזען, נאָר אִין דעם יאָהר האָבען זיי אָנגעהויבען משנה צו זײַן, אִיז גלײַך געוואָרען אַ געפֿעהרליכע שרפה און פֿיעל מענשען זענען געזוק'ט געוואָרען, דאָס אַלע האָבען געזעהן אַז דאָס פֿײַער אִיז נִישט נאַטירליך, און האָבען מודה געוועזען אַז צוליעב זײַער משנה זײַן די מנהגים אִיז דאָס געקומען אַלס עונש פֿון הימעל רחמנא ליצלן.

אִין דעם יאָהר פֿינפֿהונדערט זיינאונדרײַסיג (תקל"א) אִיז ער געוואָרען רב אִין די גרויסע שטאָדט פּינסק, אויף דעם אָרט פֿון דעם גאון בעל הורת יקותיאל. און דאָרט האָט ער געוויזען וואָס פֿאַר אַ קדוש וטהור ער אִיז. די פֿערלאָשענע יודישע פֿונקען וואָס זענען געלעגען אִין דעם דאָרטיגען עולם, האָט ער מִיט זײַן מוסר אויפֿגעבלאָזען, און האָט אִין זיי אַרײַנגעבראַכט אַ אונגעהויערן חשק צו תורה און יראה, אַזוֹי ווי זײַן תלמיד שרײַבט אִין ספר ויכוחא רבה חלק ב':

„איך האָב נישט זוכה געוועזן צו זעהן דעם קוואַל (פֿון הײליגען מגיד פֿון מעזריטש) אויף צו טרינקען מיט דורשט זײנע ווערטער נאָר פֿון טייך וואָס ציהט זיך פֿון דעם קוואַל און איז געוואָרען אַ פֿליסענדער שטרום בײַ זײַ הײליגען תלמיד וואָס איך בין בײַ איהם געוועזען. דער הײליגער בעריסטער גאון רבי לוי יצחק נרו יאיר פֿון פינסק, ווען איך בין בײַ איהם געוועזען האָב איך איהם געזעהן ווי אַ לויטער ליכטיגקייט אין די הימלען. אויסגעטהון פֿון אַלע עניני גשמיות און בעהעפֿט מיט אַ וואונדערליך דבקות אין די כונות פֿון די מצות, און זײַן תפלה הערט זיך ווי ווײַט״.

נאָר דער שטן האָט איהם דאָרט אויך נישט געלאָזט רוהען, און האָט אויף איהם אויפֿגעשטעלט ווילדע מתנגדים וואָס האָבען איהם גערודפ׳ט און זעהר מצער געוועזען. נאָר ער מיט זײַן עניוות האָט אַלץ מקבל באהבה געוועזען און האָט פֿון זײַ נישט געפֿאָדערט זײַן צער און בושה, אַזוי ווי עס איז געוועזען דער שטײַנער פֿון הײליגען בעל שם טוב׳ס תלמידים צו זײַן זעהר גרויסע סבלנים און נישט פֿערשעמען צוריק די וואָס האָבען זײַ פֿערשעמט. און דאָס וואָס מיר געפֿונען ווי חסידים האָבען זיך געשטעלט געגען די מתנגדים און האָבען געגען זײַ צוריק געשטרײַקט, זענען געוועזען דער המון וואָס זענען נאָך נישט געקומען צו די מדרגה צו זײַן מן הנעלבים ואינם עולבים (פֿון די פֿערשעמטע און פֿערשעמען נישט צוריק), אָבער די ריכטיגע חסידים האָבען נישט געוואָלט שטרײַטען מיט זײַערע געגענער

און אַזוי אויך דער הײליגער רבי לוי יצחק זכותו יגן עלינו האָט נישט געוויזען קײַן כח מכניע צו זײַן זײַנע מתנגדים וואָס האָבען איהם בחנם זײַן לעבען פֿערביטערט. און האָבען זיך געגען איהם געפֿיהרט ווי יענע צומישטע קראַנקע רחמנא ליצלן, וואָס האָבען די פֿלעשלעך מעדיצינען געוואָרפֿען זײַער דאָקטאָר אין קאָפּ אַרײַן.

נאָר אַמאָל האָט דער צדיק אַ בײַם געגעבען זײַנע געגענער מיט אַ גלײַך ווערטעל, זעהענדיג אַז מיט דעם וועט ער זײַ מחזיר למוטב זײַן. אַזוי ווי עס ווערט ערצעהלט, אַז ער איז אַמאָל געקומען אין אַ שטאָדט אַרײַן און האָט דאָרט געהאַלטען שבת. זענען איהם געקומען מקבל פנים זײַן צווײַ רבנים, דער רבי פֿון די שנײַדער און דער רבי פֿון די מעהל הענדלער, און זײַער מײנונג איז געוועזען פֿון איהם חוזק צו מאַכען, און ער האָט דאָס מיט זײַן רוח הקודש גאַנץ גוט געזעהן האָט ער צו זײַ געזאָגט: „אַזוי ווי איך ווײס נישט ווער פֿון אייך בײדע איז גרעסער איך זאָל איהם פֿריהער געבען שלום. גיב איך אײך צו זאַמען אײן שלום״ (אַ רמז אויפֿ׳ן פסוק אין שלום אמר ה׳ לרשעים. כ׳איז נישט דאָ קײן שלום צו די רשעים). נאָכדעם האָבען זײַ איהם געבעטען אַז ער זאָל זײַ זאָגען עפּעס אַ תורה. האָט ער זײַ געזאָגט:

„די גמרא שבת דף ל׳ זאגט אז ארץ ישראל וועט ארויסגעבען זיידענע קליידער און פערטיגע עסעניווארג. איך האב מיך שטענדיג אויף דעם מאמר געוואונדערט וואס פאר אַ ריוח וועט דען פון דעם זיין, נאר איצט איז דאס מיר געווארען פערענטפערט, וויל איצט ברויכען מיר האבען שניידער און מעהל הענדלער, און זיי מאכען זיך בעזונדערע רבנים, אַ רב פון די שניידער, אַ רב פון די מעהל הענדלער. אבער לעתיד ווען דער הייליגער משיח וועט קומען און די הייליגע ערד וועט אליין ארויסגעבען פערטיגע זיידענעקליידער און אבגעבאקענע שפייז, וועט מען שוין נישט געברויכען קיינע שניידער און קיינע מעהל הענדלער, וועלען מיר דאמאלס האבען דעם ריוח וואס מיר וועלען פטור ווערען פון אַ שניידער רב און אַ מעהל הענדלער רב״. און ווי די ביידע רבנים האבען דעם קלוגען וויטץ געהערט. האבען זיי איהם ליעב געקריגען און האבען אויפגעהערט צו זיין זיינע מתנגדים.

אין דעם יאהר תקל״ב האבען די מתנגדים זעהר שרעקליך גערודפ׳ט די חסידים מיט זייערע גוטע יודען, און מעהר פאר אלע האבען זיי גערודפ׳ט דעם הייליגען גאון רבי לוי יצחק אין פינסק, און זעהענדיג אז ער געפונט זיך דארט אין די גרעסטע סכנה, איז ער קוים מיט זיין לעבען ענטלאפען נאך מעזריטש צום הייליגען מגיד זכותו יגן עלינו. און די מתנגדים האבען אין פינסק געמאכט אַ מתנגדישען רב דער גאון ר׳ אביגדור, וואס ער האט געהאלפען רודפ׳ן די צדיקים, ווי דעם צדיק יסוד עולם רבי שניאור זלמן מלאדי זכותו יגן עלינו. און דער נייער רב האט מורא געהאט אז דער פריהיגער רב ר׳ לוי יצחק זאל נישט צוריק קומען נאך פינסק צו זיינע בני בית וואס ער האט דארט איבערגעלאזט און אבנעמען זיין רבנות מיט׳ן כח פון זיינע חסידישע אנהענגער, דאדורך האט ער אנגעהויבען צו רודפ׳ן זיינע בני בית און זיי צווינגען אז זיי זאלען פערלאזען פינסק איידער ער קומט צוריק. נאר זיינע בני בית האבען געשיקט אַ בריעף נאך מעזריטש צו ר׳ לוי יצחק און ערצעהלט פון זייערע רדיפות. ער האט דאס דארט ערצעהלט זיינע הייליגע חברים, און זיי האבען אלע מסכים געוועזין אז זיצענדיג מיט׳ן הייליגען מגיד ביי די סעודה, זאל מען איהם דעם בריעף פארלעזען. און זיי האבען אזוי געטהון און האבען איהם שבת ביי דעם טיש פארגעלעזען דעם בריעף, נאר ער האט אויף דעם גארנישט געענטפערט. דאדורך האבען זיי זיך מוצאי שבת אַ עצה געהאלטען. און עס איז ביי זיי געבליבען אז זיי זאלען צוריק מחרים זיין די וואס האבען זיי מחרים געוועזין ווי נאך דעם נייעם פינסקער רב וואס איז מבזה דעם צדיק רבי לוי יצחק מיט זיינע בני בית. זיי האבען געמאכט דעם חרם און האבען זיך געלייגט שלאפען. איז דער הייליגער מגיד צו זיי געקומען מיט אַ פערדרינען פערדרוס פאר וואס זיי האבען זיך ערלויבט צו מאכען אַ חרם אהן זיין הסכמה, און

זיי האָבען זיך פאַר איהם פערטיידיגט אַז זיי האָבען שוין מעהר קיין כח נישט אויסצוהאַלטען די רדיפות און דעם צער וואָס די מתנגדים טהון זיי צו. האָט ער זיי געענטפערט: „איהר זאָלט וויסען אַז מיט דעם האָט איהר פערלוירען אייער קאָפּ (אַז דער מגיד זאָל נסתלק ווערען) נאָר דאָס האָט איהר מיט דעם מרויח געווען, אַז יעדעס מאָל וואָס וועט אויסברעכען אַ מחלוקת צווישען מתנגדים און חסידים, וועלען די חסידים שטענדיג מנצח זיין"

נאָך דעם חרם האָט זיך דער מחלוקת נישט איינגעשטילט, און דער הייליגער צדיק ר' לוי יצחק איז אויף אַ קורצע צייט צוריק נאָך זעליחאָוו, און פון דאָרט נאָך פינסק, און האָט מיט זיינע בני בית קיין רוה נישט געפונען, ביז דאָס מעסטעל פון זיין צער איז שוין פול געוואָרען, און דער בורא יתברך האָט שוין אויף איהם רחמנות געקריגען, און האָט אַריינגעגעבען אַ געדאַנק אין די הערצער פון די בערדיטשעווער יודען אַז זיי זאָלען איהם מאַכען פאַר אַ רב אין זייער שטאָדט בערדיטשעוו, ער זאָל זיי לערנען די ריכטיגע וועגען וואָס פיהרען דעם שטערבליכען מענטש צום אמת'ען תכלית. און דאָרט האָט ער שוין געוויסט פון אַ רוהיג לעבען, און די מענטשען פון די בערומטע שטאָדט האָבען פערשטאַנען צו שעצען דעם צדיק יסוד עולם און איהם זיין צו הילף אַרויס צו געבען זיינע גרויסע הייליגע ענינים וואָס האָבען פערפעסטיגט די פונדאַמענטען פון יודישקייט.

זיין דאַווענען מיט התלהבות האָט צו בראָכען יעדענס הערץ און אין איהם אַריינגעבערענגט אַ אמת'ע יראה. אַזוי ווי דער הייליגער רבי פון סאַדיגורא זכותו יגן עלינו פלעגט זאָגען אַז דער בערדיטשעווער רבי האָט נעהאַט אַ עבודה קשה, האָטש פאַר איהם אַליין איז גענוג געווען אַ שטילע עבודה, נאָר ער האָט זיך אויסגעקליבען אַזוי אַ שווערע געוואַלדיגע עבודה, כדי ער זאָל מיט דעם התלהבות דער־היצען די זינדיגע הערצער זיי זאָלען תשובה טהון און צוריק ווערען ערליכע יודען.

אין בערדיטשעוו האָט זיך געפונען אַ אפיקורס וואָס פלעגט פלאָדערן על ה' ועל משיחו, און האָט פון חסידים חוזק געמאַכט הערענדיג ווי זיי ערצעהלען נפלאות פון זייערע גוטע יודען. איינמאָל האָבען זיי איהם געזאָגט אַז ווען ער זאָל אַמאָל הערען דאָס דאַווענען פון בערדיטשעווער צדיק וואָלט ער זיכער תשובה געטהון און אויפ־געהערט חוזק צו מאַכען. און האָטש ער האָט פון דעם אויך געלאַכט פונדעסטוועגען איז ער געגאַנגען הערען זיין דאַווענען, און איז זיך געשטאַנען און אויסגעהערט זיין פחד'יג דאַווענען מיט אַ שטייכעלדיג פנים, ווי איינער זאָגט אַז עס אַרט איהם דאָס גאָרנישט. נאָר ווי ער האָט פון איהם געהערט זאָגען ובא לציון גואל און האָט אָנגע־

הויבען

הויבען צו שרייען די ווערטער ולשבי פשע ביעקב (די בעלי תשובה וואס געפונען זיך צווישען יודען) מיט אזוי א מאראלישען נגון, האט איהם אנגעהויבען זיין זינדיג הערץ צו צוגעהן ווי וואסער, הייסע טרערען האבען גלייך אנגעהויבען צו פליסען פון זיינע אויגען, און האט גע־בעטען אז ער וויל ערינסט תשובה טהון, און דער צדיק האט איהם גלייך ארויסגעגעבען א תשובה, זעהר א היילינע מעדיצין, וואס האט זיין קראנקען נפש אין גאנצען געזונד געמאכט.

דער בערדיטשעווער צדיק איז אמאל געוועזין אין זאלקאווע און האט דארט אין בית המדרש מתפלל געוועזין מיט זיין גרוים התלהבות האט איהם דער דארטיגער גאון רבי אברהם אבוש זכרונו לברכה גע־זאגט: „לויט אייערע פייערדיגע תפלה קומט אויס אז איך האב נאך נישט געדאווענט" האט ער איהם אויף דעם געענטפערט: „דער זכות פון אייער תורה איז אויף אייך מגין". און דער היילינער גאון רבי שמואל פון קאמינקע זכרונו לברכה האט געזאגט אז ער האט מבהין גע־וועזין דאס התלהבות פון בערדיטשעווער צדיק ווען ער האט געזאגט ברכו. אז עס איז ווי דאס התלהבות וואס דער היילינער מהרש"א זכרונו לברכה האט געהאט, ווען ער האט געשריבען זיינע חידושי תורה (ספר שני המאורות).

אין זיינע יונגע יאהרען איז דער בערדיטשעווער צדיק געוועזין אין אונגארען, און האט זיך אויפגעהאלטען א צייט אין די שטאדט קראלי, און עס האבען זיך צו איהם מתקרב געוועזין פיעל וויכטיגע מענטשען פון יענעם געגענד, און רעדענדיג מיט איהם אין תורה און זעהענדיג זיינע התלהבות האבען זיי אויך געקריגען גרוים התלהבות, און זענען ארויף אויף העכערע מדרגות פון יודישקייט. זעהענדיג זייער גרוים עגמת נפש פון זיין אוועקפאהרען פון דארט, האט ער זיי צו־געזאגט אז ער וועט זיי שיקען זיינעם א תלמיד וואס וועט זיי לערנען זיינע דרכים, און ער האט זיי אהין געשיקט זיין היילינען תלמיד ר' אהרן זכרונו לברכה פון זיטאמיר, דער מחבר פון ספר תולדות אהרן, און זייענדיג אין קראלי דריי יאהר האט ער דארט אריינגעבראכט זעהר אגרויסע קדושה, און דארט זענען געוועזין די גרויסע און היילינע חסידים וואס זענען בעוויסט מיט'ן נאמען „חסידי אשוואר", וואס מען האט געזאגט, אז דער נאמען פון דארף א שוואר, זאגט זייער הויכע מדרגה. אש=ואור (פייער און ליכט), דאס הייסט דער פייער פון תפלה און דאס ליכט פון תורה.

דער זעלבער תלמיד רבי אהרן פון זיטאמיר שרייבט אין זיינע חדושים וואס זענען געדריקט געווארען אין סוף ספר גאולת ישראל מיט דעם לשון: „אזוי ווי איך האב געהערט פון מיין היילינען רבין (ר' לוי יצחק) זכר צדיק לברכה, אז ער האט מקפיד געוועזין

או

אז איינער דאַווענט מיט אַ העכער קול ווי ער רעדט כו׳, אויך איז
דאָ מענטשען וואָס זינגען בײַ דעם דאַווענען, און זיי רעכענען אַז
מיט דעם וועלען זיי קריגען התלהבות און טהון אַ נחת רוח דעם בורא
יתברך כו׳, וואָס באמת איז דאָס אַ פאַלשע עבודה און זיי זענען נאָך
נישט אַרײַן אין דעם שאָטען פון אמת, ווײַל דער אמת׳ער וועג איז
וואָס מען ברויכט בײַ די עבודה אויסצוטהון זיך פון גשמיות און
מען זאָל מײַנען אַז מען געפונט זיך נישט אין גאַנצען אויף די וועלט
און זאָגען די ווערטער מיט אַ געוועהנליך קול, און בעהעפטען
זײַנע מחשבות אין די הייליגע אותיות, אויך גוט פערשטעהן דעם
פירוש המלות, דאַמאָלס וועט זיך שוין פון זיך אַליין דערוועקען דאָס
הייליגע התלהבות כו׳. אַזוי ווי איך האָב אַ קבלה פון מײַן הייליגען
רבין (פון בערדיטשעוו) זכר צדיק לברכה, און ער האָט דאָס אַ קבלה
פון זײַן רבי דער מגיד זכר צדיק וקדוש לברכה. און ער האָט עס
אַ קבלה פון הייליגען בעל שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה, און ער
האָט עס אַ קבלה פון זײַן רבין אחיה השלוני זכר צדיק וקדוש לברכה
אַז דאָס איז דער אמת׳ער וועג אין דינען דעם בורא יתברך״

נישט בלוים בײַ דים דאַווענען האָט ער געהאַט דאָס גרויסע
התלהבות, נאָר אויך בײַ יעדע מצוה האָט ער זיך געשטאַרקט ווי
אַ לייב צו טהון דעם רצון פון זײַן הייליגען פאָטער אין הימעל מיט
אַ פײַערדיגע אהבה און מיט אַ שרעקליכען חשק, אין איהם איז מקוים
געוואָרען דער פסוק „אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם״,
(דאָס זענען די מצות וואָס דער מענטש זאָל זיי טהון און ער וועט דורך
זיי לעבען), ווײַל אַזוי ווי דער בערדיטשעווער צדיק האָט געטהון
אַ מצוה, האָט ער געפיהלט אַז זי גיעט אין איהם אַרײַן אַ פרישע
חיות, און האָט פון דעם בעקומען אַ מין זיסקייט וואָס עס איז שווער
פאָרצושטעלען, וואָס אויף דעם בעטען מיר „והערב נא את דברי תורתך
בפינו״ (די זאָלסט די רייד פון דײַן תורה זיס מאַכען אין אונזער מויל),
דאַדורך האָט ער צו די מצות זעהר געגליסט און האָט אָהן אַ שעור
געהאָפט אַז דער בורא יתברך זאָל איהם כסדר צו שיקען מצות צו
טהון. יעדען מוצאי שבת און יום טוב האָט ער שוין געהאָפט דער
טאָג זאָל ערשײַנען ער זאָל קאָנען מקיים זײַן די מצוה פון תפילין. די
נאַכט פון סוכות האָט ער נישט געקאָנט אײַנשלאָפען פון גרויס חשק
אַז דער טאָג זאָל שוין קומען און ער זאָל מקיים זײַן די מצוה פון
ארבעה מינים. און אַזוי איז געוועזען זײַן אומנאַטירליכער חשק בײַ
אַלע אַנדערע מצות.

זײַן הייליגער תלמיד רבי אהרן פון זיטאָמיר שרײַבט אין זײַן ספר
תולדות אהרן (דרוש י״ג): „ווען מען געהט זיך שטעלען פאַר אַ מלך
ברויך מען זיך פריהער מסדר זײַן וואָס און ווי אַזוי מען זאָל רײַדען
כו׳. און אַזוי אויך ברויך מען זיך נוהג זײַן פאַר׳ן דאַווענען, און

אײַנענטליך ברויך די הכנה צום דאַווענען מעהר צײַט ווי דאָס דאַווענען אַלײן נאָר מיר בעזיצען נישט קײן כח און קײן שכל צו דעם, דאַדורך זענען מיר זיך סומך אויף די צדיקים פֿון דור וואָס הײַבען זיך אויף האַלבע נעכט. און מאַכען הכנות צום דאַווענען, אַזוי ווי מײַן הײליגער נאָונישער רבי (פֿון בערדיטשעוו) זכותו יגן עלינו״

און זײַן שטײַגער איז געוועזין צו פֿערשפּעטיגען דעם זמן תפלה, אַזוי ווי זײַן תלמיד שרײַבט אין ספר ויכוחא רבה (דף ט״ו), אַז ער האָט זיך סומך געוועזין אויף קריאת שמע קטנה וואָס מען זאָגט בײַ די קרבנות אין די פֿריה, און געוויס האָט ער אין דעם געהאַט אַ הײליגען טעם, און מיר טאָרען נישט נאָך אַזוי אַ צדיק יסוד עולם מהרהר זײַן. און פֿאַר איהם ווערט געברענגט אין ספר שמועות טובות דרײַ טעמים אויף דעם פֿערשפּעטיגען דעם זמן תפלה, און דער בעסטער טעם פֿון זײ איז אַז דער צדיק איז אין די בחינה פֿון מחנה דן המאסף לכל המחנות (דן האָט צוזאַמען געקליבען וואָס איז צו אַלע מחנות), און דער צדיק ברענגט אויף מיט זײַן תפלה אַלע תפלות פֿון די יודען, דאַדורך וואַרט ער מיט זײַן דאַווענען ביז דאָס פֿאָלק ענדיגט זײַן תפלה, נאָכדעם ברענגט ער זײ אַרויף אויף דעם ריכטיגען הײליגען אָרט מיט זײַן פֿײַערדיגע תפלה.

זײַן אײניקעל דער הײליגער רבי פֿון נעסכיז זכותו יגן עלינו האָט אויף איהם געזאָגט אַז ער איז געוועזין זעהר אַ שטאַרקער מחמיר אין די דינים פֿון שבת. ווײַל ער שרײַבט אין זײַן ספר קדושת לוי (פּרשת בראשית): „די קדושה פֿון שבת איז אַזוי גרויס אַז דער מענש בעהעפֿט זיך אין די אײבערשטע קדושה, קומט אויס אַז אין שבת געהט דער מענטש צוריק צו זײַן שורש״. דאַדורך האָט ער זעהר געוואָרינט מען זאָל אין שבת נישט רײדען קײן דברי חול.

די חסידים וואָס האָבען איהם געזעהן שטעהן בײַ די ברונע און אַלײן שעפּען וואַסער צו באַקען מצות אויף פּסח מיט אַ פֿײַערדיג התלהבות, פֿלעגען זאָגען, אַז דאַמאָלס איז ער אין גאַנצען בבחינת הימעל וואָס איז פֿון פֿײַער מיט וואַסער.

אויך די מצוה פֿון הכנסת אורחים איז בײַ איהם געוועזין טײַער אָהן אַ שעור. ווען ער האָט נאָך געגעסען קעסט בײַ זײַן שווער׳ס טיש האָט ער אַלײן משמש געוועזין די פֿיעל אורחים וואָס זענען בײַ זײַן שווער אײנגעשטאַנען. ער אַלײן האָט זײ געבראַכט בינדטלעך שטרוי און זײ געמאַכט די געלעגערס. און ווען זײַן שווער האָט איהם געזאָגט פֿאַר וואָס ער איז זיך אַלײן מטריח, און פֿאַר וואָס ער ניעט בעסער נישט דעם ערל אַפּאָר גראָשען ער זאָל טראָגען דאָס שטרוי, האָט ער איהם געענטפֿערט: „דאָס הײסט אַ אײנפֿאַל מכבד זײַן אַ ערל מיט אַזוי אַגרויסע מצוה, און איהם נאָך צו געבען געלד״.

די פוילישע חראביעס פרעגען דאמאלס זעהר פייניגען די יודישע ארענדארען, און ווען זיי האבען נישט געהאט צו בעצאהלען אין די צייט זייערע שולדען, פרעגען זיי די חראביעס אנטהון ענויים קשים רחמנא ליצלן און צו נעמען זייער לעבען. פרעגט דער בערדיטשעווער צדיק ארומגעהן און צו זאמען מאכען נדבות אויסצולייזען זיי פון די בלוטיגע הענד

ווען די צדיקים זענען ארויס מיט א הייסען אויפרוף מען זאל זעהן צו שטיצען די ארעמע יודען וואס זיצען על התורה ועל העבודה אין ארץ ישראל, איז דער בערדיטשעווער צדיק אויך געוועזין צווישען זיי, און צווישען די בריעף וואס איז אויף דעם צוועק געדרוקט געווארען אין ירושלים, שיינט ארויס זיין בריעף וואס בלאזט אויף די ערבארמדיגע פונקען אין די יודישע הערצער

דער בערדיטשעווער צדיק האט געהייסען מיט'ן ביינאמען „דערבארמדיגער", ווייל זיין רחמנות אויף יעדען מענטש איז געוועזין אומנאטירליך. מען ערצעהלט אז ווען דאס מלכות האט ארויסגעגעבען א בעפעהל אז יעדער מענש זאל האבען א ביינאמען, איז צו איהם אין שטוב אריינגעקומען א פאליציאנט און האט איהם געפרעגט וואס פאר א ביינאמען ער וויל האבען, האט ער געענטפערט דאס לשון פון די גמרא: „בעהעפט דיך אין גאטס מדות, אזוי ווי ער איז א דערבארמדיגער זאלסט די אויך זיין א דערבארמדיגער", האט איהם דער פאליציאנט איינגעשריבען „דערבארמדיגער". און טייל ערציילען אז אזוי ווי דער פאליציאנט איז צו איהם אריינגעקומען האט ער געטיינט אז די פערבּיסענע מתנגדים האבען אויף איהם אויסגעטראכט א בלבול, האט ער א געשריי געגעבען צום הימעל „דערבארמדיגער", האט דער פאליציאנט איהם א ביינאמען געגעבען „דערבארמדיגער".

אין דעם ספר תפארת בית לוי שטעהט געשריבען

„דער רב אין ווארהאל האט מיר געשריבען. ווען איך בין געוועזין אין די מדינה זיבענבורגען אין דעם ישוב אפאהורא, וואס איז די גרענעץ צווישען ביידע טיילען זיבענבורגען, אין די הויך זענען זיי יראים ושלמים ליבען תלמידי חכמים, און אונטען, ראס הייסט די ערטער וואס זענען נאהנט צו מאלדאווא קאן מען שוין קיין כוית כשר פלייש נישט עסען. און די זקנים האבען מיר ערצעהלט אז זיי האבען א קבלה, אז פאר הונדערט און צוואנציג יאהר איז דער היילינער גאון פון בערדיטשעוו ארומגעפאהרען אין זיבענבורגען אויפצובלאזען דארט דאס פערלאשענע יודישקייט, און ער איז געקומען

ביז אַפּאַהידראַ, און האָט דאָרט געטראָפען דעם שוחט ובודק טאַנצען מיט גויות אין שבת נישט וויסענדיג אַז דאָס איז אַ זינד, ווייל זיי אַלע זענען דאָרט אַזוי מגושם'דיג געוועזין, און דער בערדיטשעווער גאון האָט זיי מתקן געוועזין, און אַזוי אויף יעדען אָרט ווי זיינע היילינע פּוס האָבען נאָר אַ טריט געגעבען, זענען די דאָרטיגע מענשען געוואָרען ערליכע יודען".

איינמאָל איז ער נאָך שמונה־עשרה צו געגאַנגען צו פיעל מענשען וואָס האָבען מיט געדאַווענט און זיי געגעבען שלום. און ווי זיי האָבען זיך אַלע געוואונדערט האָט ער זיי געענטפערט: „איהר זאָלט אייך נישט וואונדערן, די אַלע מענטשען זענען ביי די שמונה עשרה נישט געוועזין דאָ, נאָר האָבען מיט זייערע געדאַנקען אַרומגעשוועבט אויף די ירידען אין פרעמדע שטעדט, און נאָך שמונה עשרה ביי דעם אויס געהן און צוריקגעהן, האָבען זייערע געדאַנקען אויפגעהערט צו טראַכטען פון יענע ווייטע ערטער און זענען צוריק אַהער געקומען. דאַדורך קומט זיי אַ אמת'ען שלום עליכם".

ער איז אַמאָל אַריינגעקומען אין דאָרף צו אַ קצב און האָט איהם נישט געזאָגט ווער ער איז. דער קצב האָט איהם געפרעגט אויב ער איז נישט אַ שוחט, ווייל ער ברויך שנעל שחט'ען אַ בהמה, און דער שוחט וואוינט אַ פּאָר וויאָרסט ווייט פון דעם דאָרף. דער רבי האָט געענטפערט יאָ, האָט איהם דער קצב צוגעזאָגט פאַר דעם שחט'ען די בהמה דאָפּעלט וויפיעל ער צאָהלט דעם שוחט. דער רבי האָט איהם געענטפערט אַז ער וועט איהם די בהמה שחט'ען, נאָר מיט דעם בעדינג אַז ער וועט איהם לייען צוואַנציג רובל וואָס ער ברויכט זעהר נייטיג, און האָט נישט געהייסען מורא האָבען, ווייל ער וועט איהם דאָס זיכער אָפּגעבען, און ער פאָהרט אַרום אויף די דערפער קלייבען נדבות, און ער האָט צו דעם הצלחה, אויך דערקאָנט מען איהם אין פנים אַז ער זאָגט קיין ליגענד נישט. דער קצב האָט איהם געענטפערט אַז ער קאָן נישט לייען קיין געלד אַ מענטש וואָס ער קאָן איהם נישט. דאַמאָלס האָט ער איהם אָנגעהויבען מוסר'ן: „איצט ברויכען דיינע אויערען הערען דיינע אייגענע ווערטער. אויף צוואַנציג רובל ווילסט דו מיר נישט גלייבען ווייל דו קאָנסט מיך נישט, ווי אַזוי קאָנסט דו מיר גלייבען אַז איך בין אַ שוחט חאָטש דו קאָנסט מיך נישט, ווען דיר זאָל זיך איצט טרעפען אַ מענטש וואָס איז חוטרע צו געלד וואָלט ער דיר די בהמה געשחט'ן חאָטש ער ווייסט נישט וואָס שחיטה איז, און דו וואָלסט חס ושלום געגעסען טרפות".

און ווי דער קצב האָט איהם מודה געוועזין אַז ער האָט רעכט, האָט ער איהם מגלה געוועזין. ווער ער איז און ער האָט איהם צו געזאָגט אַז פון היינט אָן וועט ער שוין זיין נזהר אין דעם.

איינער פון זיינע מקורבים איז איהם געקומען פרעגען אַ שאלה

אין דינים פון נדה וואס האט זיך ביי איהם אין שטוב געטראפען, האט ער געפסק'נט אז זי איז טמא. און דער פרעגער וואס איז געוועזען אגרויסער למדן האט זיך מיט איהם אנגעהויבען טפלפל צו זיין און ברענגען ראיות אז זי איז טהור, און דער רבי האט איהם זיינע ראיות צולייגט און אויסגעוויזען אז זיין פאריגער פסק איז ריכטיג. און דער פרעגער האט ווידער געבראכט פרישע ראיות אז זי איז טהור, און דער רבי האט זיי ווידער צולייגט און געוויזען אז זי איז טמא, אזוי איז געוועזען פיעל מאל, ביז דער רבי האט איהם געמוסר'ט: „איך וועל דיך טייערער פרעגען פאר וואס האט די הייליגע תורה פערווערט צו נעמען שוחד אפילו צו מ'שפט'ן אמת, היתכן אז מען וועט מיר בערדיטשעווער רב געבען א רובל אז איך זאל ערליך פסק'נען וועל איך חס ושלום צוליעב דעם מטה דין זיין. נאר דער אמת איז פאר וואס דייסט חאבאר שוחד וויל שהוא=חד. דאס הייסט דער דיין ווערט מיט'ן געבער איינס, און ער קאן שוין אויף איהם קיין חוב נישט זעהן, וויל דער מענטש קאן אויף זיך אליין קיין חוב נישט זעהן, און אפילו ער וועט וועלען דערגעהן דעם אמת וועט ער אויך שוין נישט קאנען ווערלכעס ער האט איהם זיינע אויגען מיט'ן געלד פערבלענדט. אזוי אויך איז איצט ביי דיר, איך בין דיך נישט חלילה חושד אז די ווילסט מטהר זיין דאס וואס די ווייסט אז עס איז טמא, נאר וויל איך קאן דיך פאר א קארגען, און די מדה פון קמצנות האט כח צוברענגען דעם מענש צו אלע עבירות שבעולם, צו חלול שבת, גנבה, גזלה, וויל ער איז צופיעל חוטרע צום געלד, דאדורך קאן איהם דער יצר הרע נאנץ לייכט וויזען היתרים אויף די שטארקסטע איסורים וואס ס'קאן פון זיי זיין א שאדען געלד. און אזוי נארט דיך אויך דער יצר און שיקט דיר אונטער פאלשע פלפולים, און די רעכענסט זיי פאר אמת'ע וויל די האסט חס אויף די קליינע הוצאות וואס די ברויכסט נעבען דיין ווייב אויף די טהרת, און באמת ביסט די נישט חשוד אז די ווילסט במזיד מטהר זיין וואס איז טמא, נאר די ווילסט ארויס נעבען א דין אמת, נאר די קאנסט נישט קומען צום אמת, וויל די קליינע הוצאות זענען דיך משחד". (ספר עולם העשיה).

ער האט אמאל געהאלטען שבת אין די רוסישע שטאדט טיקאלאיעוו. און ווי ער איז אריינגעגאנגען דארט אין שוהל אריין האט דארט געדאווענט איינער א פריידענקער, און ווי דער צדיק איז נאך געשטאנען אויף די שוועל איז ער גלייך צוריק ארויסגעגאנגען זאגענדיג אז ער פיהלט דארט א רוח מינות, און האט דארט אזוי געטייטש דעם פסוק: והיה עקב תשמעון, דער סוף וועט דאך זיין אז איהר וועט מוזען הערין די תורה, אזוי ווי דער הייליגער נביא יחזקאל זאגט (כ' ל"ב) „והעולה על רוחכם היו לא תהיה" (דאס וואס עס נעהט אויף אייער געדאנק וועט נישט זיין), אשר אתם אומרים

נהיה כגוים כמשפחות הארצות לשרת עץ ואבן, (וואָס איהר זאָגט מיר וועלען זיין ווי די גוים צו דיענען צו האָלץ און שטיין), חי אני נאום ה׳ (אַזוי ווי איך נאָט לעב) אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם, (אויב איך וועל נישט אויף אייך קעניגען מיט אַ שטאַרקע האַנד און אַ אויסגעשטרעקטען אָרעם און אַ אויסגעגאָסענעם צאָרן), דאַדורך ועשיתם אותם, איז דאָך גלייכער איהר זאָלט די מצות בעסער אַליין טהוען, איידער מען גיסט אויף אייך אוים דעם ביטערן כעס פון הימעל רחמנא ליצלן.

מען ערצעהלט אַז עס איז אַ מאָל געוועזין אַ גרויסער געלערנטער אפיקורס וואָס האָט מגלה פנים געווען אין די תורה שלא כהלכה, און ער פלעגט שטענדיג האָבען ויכוחים מיט די יודישע גדולים אין ענינים פון די תורה און מצות, שכר און עונש, און נאָך די ויכוחים איז זיין יצר הרע נאָך שטאַרקער געוואָרען און האָט נישט געוואָלט תשובה טהון. און ווי דער בערדיטשעווער צדיק האָט דאָס געהערט, איז ער צו איהם אַריינגעגאַנגען האַלטען מיט איהם אַ ויכוח. און ווי ער איז אַריינגעקומען האָט ער איהם געטראָפען זיצען און לערנען מיט גרוים התלהבות און דבקות און זיין פנים האָט געפלאַמט ווי פייער, און ער האָט איהם נישט געוואָלט שטערען, נאָר ער איז זיך געשטאַנען פון ווייטען און געזאָגט: „אפשר איז אמת אַזוי ווי עס שטעהט״. דער אַפיקורס האָט זיך זעהר פערוואונדערט הערענדיג די ווערטער, און ס׳איז אויף איהם פלוצלינג געפאַלען אַ שרעק. און ווי דער צדיק האָט דאָס פון ווייטען בעמערקט, איז ער צו איהם צו גע-נאַנגען און געזאָגט: „הער אוים מיין קינד, פיעל גדולים האָבען מיט דיר שוין געהאַט ויכוחים און די ביסט גאָרנישט נתפעל געוואָרען פון זייערע ווערטער, ווייל ווייזען דיר אויפ׳ן טיש דעם גן עדן מיט׳ן גיהנם איז אונמעגליך דאַדורך האָב איך אויך נישט געוואָלט מיט דיר אַריינגעהן אין ויכוחים, נאָר הער מיך טייערער אוים, טאָמער איז אמת וואָס עס שטעהט אין די תורה, און דער בורא יתברך וועט דיך טאַקי מכבד זיין מיט אַ שרעקליכען עונש רחמנא ליצלן פאַר דיינע עבירות, וואָס וועסט די דאַמאָלס טהון״. און ער האָט איהם בע-וואָרפען מיט נאָך אַזאָלכע ווערטער, ביז זיין הערץ האָט אָנגעהויבען צו צוגעהן, און איז געוואָרען אַ אַמת׳ער בעל תשובה.

דער בערדיטשעווער צדיק האָט פאַר קיינעם נישט געשראָקען און האָט איהם געמוסר׳ט זעהענדיג זיינע פעהלערין. ער איז אַמאָל תשעה באב אַרומגעגאַנגען מאַכען אַ נדבה אויף אַ גרויסע מצוה, און ווי ער איז אַריינגעקומען צו אַ גביר האָט ער דאָרט געטראָפען איהם זיצען מיט נאָך גבירים און געגעסען געזאָטענע העהנער, האָט ער זיי געזאָגט בדרך הלצה: „ווען איהר עסט איצט אויף די העהנער פון וואַנען וועט איהר האָבען כפרות ערב יום כפור״.

ער פלעגט אָפט זאָגען: „איך זעה היינט אַ פערקערטע וועלט.

פערצייטענס

פערצייטענס איז דער גאנצער אמת געווען אויפ'ן גאס און אלע האבען גערעדט בלוים אמת, נאר אין בית הכנסת און בית המדרש האבען זיי גערעדט שקר. און איצט איז פונקט פערקערט, אין די גאסען רעדט מען בלוים שקר, און קומענדיג אריין אין בית הכנסת און בית המדרש רעדט מען בלוים אמת. פערצייטענס איז דער אמת געווען אין גאס, דער הן איז ביי די סוחרים געווען א הן און דער לאו א לאו, און ווען די סוחרים זענען געקומען אין שוהל אריין און זיך געקלאפט אין הערץ אשמנו כו' איז געווען נישט אמת, ווייל זיי זענען געווען ערליכע לייט, זיי האבען גישט געגנב'ט און נישט געגזל'ט. און איצט איז פערקערט, אין גאס הערט מען פון זיי בלוים שקר און אין שוהל הערט מען פון זיי בלוים אמת, ווייל דער גאנצער אשמנו כו' האבען זיי עובר געווען.

דער בערדיטשעווער צדיק איז אמאל אריינגעקומען אין לעמבערג צו א נגיד און האט איהם געבעטען אז ער זאל איהם ערלויבען צו נעכטיגען ביי איהם אין שטוב. דער נגיד האט נישט געוויסט ווער ער איז האט ער איהם דאס אבגעזאגט ערקלעהרענדיג איהם. אז אין לעמבערג געפונען זיך גענוג האטעלען. ער האט איהם דאס נאך אמאל געבעטען זאגענדיג אז זיין קעשענע ערלויבט איהם נישט איינצושטעהן אין האטעלען. האט איהם דער נגיד געהייסען געהן צו א געוויסען מלמד. דער צדיק האט זיך נישט געוואלט אויסגעבען און האט טאקי נעכטיגען ביי דעם מלמד וואס האט איהם מקבל געווען בסבר פנים יפות. צו מארגענס איז געהערט געווארען אין שטאדט אז דער בערדיטשעווער צדיק איז דא, און זעהר אגרויסער עולם איז אנגעקומען שלום נעמען, און צווישען זיי איז אויך געווען דער נגיד. ווי ער איז אנגעקומען האט ער געזאגט צו איהם: „איך פערלאנג הייליגער רבי אז איהר זאלט איינשטעהן ביי מיר, די אלע גדולים וואס קומען נאך לעמבערג שטעהן שטענדיג איין ביי מיר". הערענדיג דאס האט ער איהם אויף דעם געענטפערט: „די וועלט פרעגט וואס איז דען דער אונטערשייד צווישען אברהמ'ן און לוט'ן וואס איז די וועלט אזוי מרעיש מיט דעם חסד וואס אברהם אבינו עליו השלום האט געטהון מיט די דריי מלאכים וואס האט גענומען פוטער און מילך און פלייש און האט זיי געגעבען, ביי לוט'ן שטעהט דאך אויך אז ער האט פאר זיי געמאכט א מאלצייט און האט געבאקען מצות. און אזוי ווי אברהם האט זיי אריינגענומען צו זיך אין שטוב האט זיי לוט אויך פער־בעטען צו זיך. נאר דער תירוץ איז אז ביי לוט'ן שטעהט ויבואו המלאכים סדומה, און ער האט זיי אזוי מכבד געווען זעהענדיג אז זיי זענען גרויסע פערזענליכקייטען. אבער ביי אברהמ'ן שטעהט וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו, זיי האבען זיך צו איהם בעוויזען ווי געוועהנליכע מענטשען, פון דעסטוועגען האט ער זיי אזוי שעהן צו גענומען

אזוי

אַזוי אויך איהר לעמבערגער נגיד, ווען איך בין ביי אייך געוועזין זוי אַ געווענליכער אורח און האָב ביי אייך געבעטען איהר זאָלט מיך לאָזען ביי אייך איבערנעכטיגען, האָט איהר מיך אָבגעשיקט אין האָטעל אַריין נאָכדעם האָט איהר מיך געהייסען געהן צו דעם מלמד נאָר איצט אַז איהר זעהט מיך אַלס בערדיטשעווער רב. ווילט איהר מיך שוין האָבען ביי אייך פאַר אַ אורח.

זיין שטייגער איז געוועזין שטענדיג מלמד זכות צו זיין אויף יודען, אויך ווען ער האָט ביי זיי געזעהן די גרעסטע פעהלערין. ער האָט אַמאָל געזאָגט אין ראש השנה דעם פסוק: הוי גוי חוטא, יודען זענען אַ פאָלק וואָס פערפעהלען און פערוויטערן זיך פון אַלע תאוות רעות שבעולם. עם כבד עון. אַ פאָלק וואָס איז איהם זעהר שווער אַ זינד צו טהון. זרע מרעים קינדער וואָס זענען צו יעדען ווי גוטע פריינד. בנים משחיתים, קינדער וואָס פערדאַרבען זייער גוף צו טהון דעם רצון פון זייער הייליגען בעשעפער. עזבו את ה' נאצו קדוש ישראל, ווען זיי פערלאָזען אַמאָל דעם איבערשטען און זיי דער־צערנען איהם, נזורו אחור, ריקען זיי זיך באַלד אָב פון דעם שלעכטען וועג און טהון שנעל תשובה.

ער האָט געטייטש דעם פסוק כמו הרה תקריב ללדת, אַזוי ווי אַ צעווינערין איז מקריב איהר קרבן, וויל ווען זי געהט צום קינד און האָט די חבלי לידה שווערט זי נישט צו וואוינען מעהר מיט איהר מאַן דאַדורך ברענגט זי דעם קרבן און וואוינט ווייטער מיט איהר מאַן, אַזוי אויך די יודען ווען זיי האָבען געבעך צרות זענען זיי מורד אין איבערשטען, נאָר ווי זיי טהון תשובה ווערט צווישען זיי און צווישען דעם הימעל צוריק שלום

אויך האָט ער געטייטשט ויכון בחסד כסאך ותשב עליו באמת, דיין שטוהל זאָל געגרונדעט ווערען מיט חסד און זאָלסט אויף איהר זיצען מיט אמת. אָבער ווען די גרונדעסט נישט דיין שטוהל מיט חסד, זיצט די אויף איהר נישט מיט אמת כביכול, וויל די ביסט גוזר און דער צדיק איז עס מבטל

ווען ער איז געוואָרען רב אין בערדיטשעוו האָט ער אויסגערעדט מיט די דאָזאָרעם פון שטאָדט, אַז מען זאָל איהם נישט מטריח זיין צו קומען אויף יעדע אסיפה. נאָר ווען זיי וועלען געהן מתקן זיין אַ נייע תקנה אין שטאָדט. איינמאָל האָט מען איהם פערבעטען אויף אַ אספה איינצופיהרען אַ נייע תקנה אין שטאָדט. ווי דער צדיק איז געקומען אויף די אספה האָט ער זיי געפרעגט וואָס איז דאָס די נייע תקנה וואָס זיי ווילען איינפיהרען, האָבען זיי איהם געזאָגט אַז זיי ווילען אונטערברענגען דאָס וואָס די אָרעמע לייט געהן אַרום אויף די טהירען בעטלען נדבות, נאָר מען זאָל מאַכען אַ שטאָדט פושקע

און מען זאָל יעדען אָרעמאַן צאָהלען חודש־געלד. ווי ער האָט דאָס געהערט האָט ער געזאָגט מיט פערדרוס צו די דאָזאָרעם: „איך האָב דאָך מיט אייך אויסגערעדט אַז איהר זאָלט מיך נישט רופען ווען איהר מאַכט אַ אספה ווענען אַ אַלטע תקנה״. אויף דעם האָבען זיי איהם געענטפערט: „רבי מיר ווילען דאָך אַיינפיהרען אַ נייע תקנה וואָס ביז איצט האָט נאָך אַזוינס נישט עקזיסטירט״. דער צדיק האָט זיך איראָניש אויסגעלאַכט און געזאָגט: „איהר האָט אַ טעות, דאָס איז שוין אַ זעהר אַלטע תקנה וואָס האָט נאָך עקזיסטירט אין סדום, מען זאָל אַ אָרעמאַן נישט לאָזען אַרומגעהן אויף די טהירען, אַזוי ווי עס איז בעקאַנט די מעשה פון דעם מעדיל וואָס האָט אַ בעטלער געגעבען אַ שטיקעל ברויט, האָבען זיי די מענטשען פון סדום אויסגעשמירט מיט האָניג און זי אַ נידער געלייגט פאַר די ביענען״. און דער שאַרפער ענטפער האָט געווירקט, און מען האָט די נייע אַכזרישע תקנה נישט בעשטעטיגט.

אַ אַפיקורס האָט אַמאָל געטשעפעט דעם בערדיטשעווער רב, אַז די גרויסע תנאים האָבען אויך געהאַט גרויסע טעותים, אַזוי ווי דער תנא רבי עקיבא האָט אַ טעות געהאַט אין בר־כוכבא׳ן אַז ער איז משיח און ער האָט איהם נאָכגעטראָגען זיינע קליידער (עי׳ בס׳ מאזני צדק משקל י׳). אויף דעם האָט איהם דער בערדיטשעווער געענטפערט אַ משל.

— עס איז געווען אַ קייזער וואָס האָט געהאַט אַ בן יחיד וואָס ער האָט איהם געליעבט ווי זיין אויג אין קאָפ. פלוצלינג האָט דער זוהן זיך צו געחאַפט צו נישט פרישע עסענס און איז זעהר געפעהרליך קראַנק געוואָרען. מען האָט געבראַכט די גרעסטע פראָפעסאָרען פון די גרעסטע שטעדט און זייערע מעדיצינען האָבען נאָרנישט געהאָלפען. מען האָט געמאַכט אַ גרויסע קאָנסיליע פון פערשיעדענע דאָקטוירען, און איינער פון זיי האָט געזאָגט, אַז מען זאָל אויסשמירען אַ ליילעך מיט זעהר אַ שאַרפע זאַלב און מען זאָל דעם קראַנקען איינהילען נאַקעט אין דעם ליילעך, און ער זאָל אַזוי ליגען אַ גאַנצע נאַכט. און דאָס וועט אין איהם אויסטייטען די שלעכטע באַקצילען פון זיין קראַנקהייט. אויף דעם האָט דער צווייטער דאָקטאָר פראָטעסטירט, און האָט ערקלעהרט אַז דער קראַנקער איז צו שוואַך און ער וועט נישט קאָנען אויסהאַלטען די גרויסע שמערצען וואָס די זאַלב וועט איהם פערשאַפען. דער דריטער דאָקטאָר האָט געזאָגט אַז די רפואה געפעהלט איהם זעהר גוט נאָר מען זאָל דעם קראַנקען געבען שלאָף־געטראַנק אַזוי אַ דאָזע אַז ער זאָל שלאָפען אַ גאַנצע נאַכט און נישט פיהלען די שמערצען. אויף דעם האָט זיך אָנגערופען דער פירטער דאָקטאָר אַז דער קראַנקער האָט זעהר אַ שוואַך הערץ און אַזוי אַ דאָזע שלאַפגעטראַנק קאָן איהם אין דעם גרעסטען געפאַהר אַריינ־

ברענגען

ברענגען. דער פּינפּטער דאָקטאָר האָט געגעבען די בעסטע עצה, אַז דאָס לײַלעך מיט די זאַלב איז אַ גאַנץ גוטע רפואה, און דאָס שלאָפגעטראַנק געפעלט איהם זעהר גוט, נאָר מען זאָל איהם געבען דעם שלאָפגעטראַנק אין קלײנע דאָזעס. ער וועט שלאָפען צוויי שעה און זיך אויפחאַפּען, און ווי ער וועט שרײַען פיהלענדיג די שמערצען זאָל מען איהם צוריק אײַנשלעפען אויף צוויי שעה, ביז ער וועט איבערקומען די גאַנצע נאַכט בשלום. מ'האָט אַזוי געטהון און דער חולה איז פון די רפואה געזונד געוואָרען.

אַזוי אויך ווי דער רבונו של עולם האָט דערזעהן אַז זײַן בע־ליעבטע פאָלק ישראל'ס נשמה איז געפעהרליך קראַנק געוואָרען, און די אַלע רפואות וואָס זײַנע גרויסע הײליגע דאָקטוירים האָבען איהם געגעבען קאָנען איהם נישט העלפען, האָט ער געמאַכט אַ קאָנסוליע מיט די פמליא של מעלה, און עס איז געבליבען אַ מ'זאָל דעם יוד אַרײַנוואַרפען אין פינסטערן גלות אַרײַן, נאָר אַזוי ווי זײַן הערץ איז צו שוואַך און ער וועט נישט קאָנען אויסהאַלטען די צרות און רדיפות זאָל מען איהם אײַנשלעפען אין אַ שרעקליכען יאוש, נאָר יעדע צוויי דרײַ שעה איהם אויפוועקען מיט אַ תקוה פון אַ פאַלשען משיח און איהם צוריק אײַנשלעפען ביז די גאַנצע נאַכט פון גלות וועט אַריבער בשלום און דער אמת'ער משיח וועט ערשײַנען. און צוליעב דעם פערבלענדט דער הימעל אויך די אויגען פון די גרויסע געטליכע מענטשען ווי דער הײליגער תנא רבי עקיבא אַז זיי זאָלען אַ טעות האָבען און מײַנען אַז דער משיח השקר ווי בר כוכבא איז אַ אמת'ער משיח, און נאָכדעם אַליין דערזעהן זייער טעות.

אין דעם בערדיטשעווער צדיק'ס צײַט האָט מען געזאָגט אויף אַ יודישען כלל־טהוער וואָס האָט געהאַט פּראָטעקציע בײַ די גרעסטע הויכגעשטעלטע מענטשען אַז ער וועט ברענגען די יודישע גאולה, חאָטש דער עסקן איז געוועזען זעהר ווײַט פון יודישקייט. אויף דעם האָט דער בערדיטשעווער פּראָטעסטירט מיט אַ טײַערן משל. עס איז געוועזען זעהר אַ גרויסער מיליאָנער וואָס האָט נישט געהאַט מעהר ווי אַ אײנציגע טאָכטער אַ יפת תואר און אַגרויסע מלומדת, און האָט פאַר איהר געזוכט אַגרויסען רײַכען שדוך. נאָר זײַנס אַ ידיד האָט איהם ערקיערט אַז ער זאָל בעסער נעמען פאַר איהר אַ חתן פון אָרעמען שטאַנד, ווײַל אַ רײַכער חתן וואָס איז ערצויגען אין אַ רײַך הויז און געוואוינט מיט די רײַכסטע תענוגים וועט זיך גאָרנישט מאַכען פון זײַן מחותנ'ס רײַכטהום, און פאַר דעם מינדעסטען וועט ער זײַן טאָכטער שלעכט בעהאַנדלען. אָבער דער אָרעמער חתן וועט שטענדיג וויסען צו שעצען די רײַכע פרוי וואָס איהרע עלטערן האָבען איהם אַזוי גליקליך געמאַכט און זי וועט בײַ איהם שטענדיג וויסען פון אַ גוט און זיס לעבען.

די עצה האט דעם מיליאנער זעהר געפאלען און ער האט זיין בת יחידה חתונה געמאכט מיט א ארעמען בחור און האט זיי נאך געגעבען אגרויס פערמעגען מיט כל טוב. עס איז אוועקגעגאנגען א צייט האט ער זיין ווייב געוועהרט גראבע ווערטער, און זי נישט גוט בעהאנדעלט. זי איז אהיים געגאנגען צו איהר פאטער מיט א געוויין, און פאר איהם געבעטערט אז ער בעהאנדעלט זי זעהר געמיין. דער פאטער האט אויף איהם אויסגעגאסען זעהר א פיידערדינגען צארן און האט איהם ארויסגעווארפען. נאר ער האט פערשטאנען צו בעטין זיין רייכען שווער אז ער זאל איהם דאס מאל פערצייהען, און ער האט איהם צוגעזאגט אז דאס צווייטע מאל וועט דאס שוין נישט פארפאלען. זיי האבען זיך געלאזט איבערבעטין און עס איז געווארען שלום. עס האט לאנג נישט געדויערט איז די טאכטער ווידער אהיים געקומען צום פאטער מיט א יאמערליך געוויין, אז איהר מאן האט זי געשלאגען און ער גיעט איהר נישט קיין גוט ווארט. דער פאטער האט איהם ווידער ארויסגעווארפען מיט גרויס כעס. נאר ער האט געפאדערט פון דעם שוועהר דאס פערמעגען וואס ער האט איהם געשענקט. דער שוועהר האט איהם געענטפערט: „דאס פערמעגען האב איך דיר נאר געגעבען ווען מיין טאכטער וועט זיין ביי דיר א געשעצטע פרוי, אבער ווען דו ווייסט נישט צו שעצען מיין קינד, געהער דאס פערמעגען נישט דיר".

דער רבונו של עולם האט געהאט די תורה אלס בת יחידה, און האט מיט איהר געוואלט טהון א שדוך מיט עשו'ן און ישמעאל'ן און נאך אנדערע רייכע פעלקער. האט איהם משה רבנו עליו השלום געזאגט: „רבונו של עולם, זאי דיך נישט משדך מיט די פעלקער, וויל דיין בת יחידה וועט ביי זיי נישט גוט בעהאנדעלט ווערען, וויל דעם נדן וואס די גיעסט איהר, ארץ ישראל. שפיעלט ביי זיי קיין ראליע נישט, וויל זיי האבען גענוג לענדער און פערמעגענס. איך האב א ארעמען בחור אין מצרים וואס הייסט ישראל, ביי איהם וועט דיין טאכטער וויסען פון זעהר א גוט לעבען, און דיין נדן, דאס הייסט ארץ ישראל וועט ביי איהם זעהר אגרויס חשיבות האבען". דער פאטער אין הימעל איז אויף דעם מרוצה געווארען, און האט דעם שדכן משה'ן געגעבען זיין פאלמאכט אויסצופיהרען דעם שדוך, און די ארעמע יודען האבען גענומען די תורה פאר א פרוי. דאס ערשטע מאל האבען זיי די רייכע תורה שלעכט בעהאנדעלט און זי האט געוויינט פאר איהר פאטער אין הימעל, האט ער זיי פערטריבען נאך בבל נאר ווי זיי האבען איהם געבעטען און צוגעזאגט אז זיי וועלען שוין וויסען ווי זי צו בעהאנדלען, האט ער צווישען זיי שלום געמאכט, נאכדעם האבען זיי זי נאך שלעכטער בעהאנדעלט, האט ער זיי ווידער ארויסגעטריבען פון זיין פאלאסט, נאר זיי שרייען און ווילען ארץ ישראל אהן די

תורה, אויף דעם ענטפֿערט זיי דער אין הימעל: „ארץ ישראל, דאָס הייסט מײַן טאָכטער'ס נדן, האָב איך אײַך נאָר געגעבען דאַמאָלס, ווען איהר וועט גוט לעבען מיט מײַן תורה, אָבער ווען איהר בעהאַנדעלט מײַן בת יחידה זעהר שלעכט, ווי קומט איהר צו פֿאָדערן ארץ ישראל".

דער בערדיטשעווער צדיק האָט אַמאָל ערקלערט בײַ זײַן זאָגען די תפלה: ותן לכל איש די מחסורו כו'. (גיב יעדען מענטש גענוג וואָס עס פֿעהלט איהם). ולא יצטרכו עמך ישראל זה לזה ולא לעם אחר. (און דײַן יודיש פֿאָלק זאָלען נישט בעדאַרפֿען איינער צום צווייטען און נישט צו אַ אַנדער פֿאָלק). און ער האָט געשריגען אויפ'ן קול: „איך פֿערשטעה דאָס נישט, וואָס קאָן דען דאָס שאַדען ווען פֿרעמדע גוים קומען אין אַ יודיש געוועלב אַרײַן קויפֿען סחורה און מען פֿערדינט בײַ זיי אַ שפּאָרע מטבע, נאָר דער מיינונג פֿון די תפלה איז, אַזוי ווי מען משפט דעם יוד אין הימעל און מען זעהט אַז ער איז זינדיג, דאַמאָלס שטעלט דער איבערשטער אַקעגען נאָך אַ גרעסערן זינדיגען וואָס ער זעהט אויס ווי אַ צדיק נעגען איהם און ער נעהט אַרויס זכאי, און ווען דאָס גאַנצע יודישע פֿאָלק איז חלילה זינדיג, שטעלט דער איבערשטער אַקעגען אַ אַנדער זינדיג פֿאָלק וואָס דאָס יודישע פֿאָלק זעהט נעגען איהם אויס ווי אַ צדיק און ער געהט אַרויס זכאי. און דאָס בעטען מיר אַז די יודען זאָלען זײַן צדיקים אַז זיי זאָלען נישט געברויכען איינער צום צווייטען און נישט צו אַנדערע פֿעלקער, אַז מיט דעם זאָלען זיי אַרויסגעהן זכאי, נאָר זיי זאָלען פֿאַר זיך אַליין זײַן זכאי אָהן אַ קעגען שטעלען נאָך גרעסערע זינדיגע פֿאַר זיי".

אויסער דעם בערדיטשעווערס אַרבייט וועגען די יודישע נשמות און זײַן זעהן זיי זאָלען האָבען אַ דבקות צום איבערשטען, האָט ער שטענדיג מתפלל געוועזין אַז אויך די יודישע קערפּער זאָלען האָבען זייערע הצטרכות און זיי זאָלען חלילה נישט וויסען פֿון דעם ביטערן עניות וואָס איז מעביר מדעת קונו רחמנא ליצלן. און חאָטש די הייליגע גמרא זאָגט אין חגיגה דף ט' ע"א אַז דער בורא ית' האָט נישט געפֿונען אַזוי אַ גוטע זאַך פֿאַר יודען ווי דאָס עניות, פֿונדעסט־וועגען האָט ער פֿערגאָסען טײַכען מיט הייסע טרערען און פֿײַערדיגע תפלות אַז יודען זאָלען בעסער זײַן עשירים, און מעהר גוטה געוועזין צו די גמרא אין עירובין דף מ"א ע"ב אַז עניות פֿיהרט מענטשען אַוועק פֿון יודישקייט, און עס ברענגט אַז יודען זאָלען נישט האָבען קיין אחדות, אַזוי ווי רש"י הקדוש שרײַבט אין פרשת מקץ אויפ'ן פסוק יפות מראה. און ער פֿלעגט שטענדיג ערקלערען אין זײַנע דרשות אַז דער פֿונדאַמענט פֿון די יודישע נאולה, איז נאָר דאָס אמת'ע אחדות, און ער פֿלעגט אָפֿט שרײַען צום הימעל מיט דעם לשון:

„רבונו של עולם, די אלע אותיות פון דיין הייליגע תורה זענען די נשמות פון דיין יודיש פאלק. ווען די ס״ת איז גאנץ טאר מען נישט אין איהר אויסמעקען קיין אות, אבער ווען די תורה איז צו פילט אויף חומשים איז קיין איסור נישט אויסצומעקען אין איהר א אות, אזוי אויך ווי די יודען האבען אחדות ברויך דער קטיגור נישט טארען אויסמעקען פון זיי קיין זאך, און זיי לאזען עקזיסטירען״.

איינמאל האט מען איהם ערווארטעט ערב יום כפור אין מקוה אז ער זאל זיך קומען טובל זיין, און ער האט זיך זעהר פערשפעטיגט מעהר ווי יעדעס יאהר. דער עולם האט געפרעגט אייגעם פון זיינע לייבמענטשען די סבה פון דעם, האט ער זיי ערציילט, „אז נישט לאנג האט זיך איינער פאר איהם מתנצל געוועזין אז זיין ווייב איז א מורדת און זי וויל נישט געהן טבילה. ער האט געלאזט רופען די פרוי און איהר צו מוסר׳ן. נאר זי האט זיך מיט טרערען פער־טיידיגט: „פאר וואס זאל איך יא געהן טבילה, ווען דער אבזרישער מאן גיעט מיר מיט די קינדער קיין פרוטה נישט״. ער האט גערופען דעם מאן און האט איהם אנגעזאגט אז אויף איהם ליגט א חוב מפרנס צו זיין זי מיט די קינדער, און ער האט צווישען זיי שלום געמאכט, נאר אזוי ווי דער רבי האט געזעהן מיט זיין רוח הקודש אז דאס יאהר וועט זיין א הונגער יאהר, האט ער אין די היים מתפלל געוועזין און געזאגט צום אייבערשטען, אז ער וועט אויך נישט געהן טבילה פאר דעם הייליגען יום כפור, ביז ער וועט איהם מבטיח זיין אז ער וועט זעהן מפרנס צו זיין זיינע קינדער, און מ׳האט איהם דאס צו געזאגט, און ער איז דאמאלס געגאנגען אין מקוה אריין״. און ווען ער איז אהיימגעגאנגען פון מקוה האט ער איינגעטייטש די גמרא אין פסחים דף קי״ט. „זיבט דעם מלך וואס מען איז איהם מנצח און ער פרייד זיך אויף דעם״

אויך פלעגט ער אפט זאגען: „רבונו של עולם, פאר וואס זאלסט דו זיך נישט פיהרען ווי א געוועהנליכער בעל־הבית. איך האב געזעהן ווי א געוועהנליכער בעל־הבית האט אמאל אראבגעלאזט אויף די ערד דעם תפילין של ראש, האט ער זיך איינגעבויגען אויף די ערד און האט עס אויפגעהויבען און געקושט. און דיין הייליג פאלק ישראל וואס איז דיינע תפילין, האסט די שוין אזוי פיעל יאהרען אראבגע־לאזט אויף די ערד, און די זעהסט ווי מען טרעט אויף זיי און מען איז זיי שרעקליך מבזה, און די הייבסט זיי נישט צוריק אויף״.

ער האט אמאל דערזעהן ווי א בעל עגלה שטעהט אנגעטהון טלית און תפילין און שמירט די רעדער פון וואגען, האט ער מיט התלהבות אויפגעהויבען זיינע הענד צום הימעל און געזאגט: „זעה נאר רבונו של עולם וואס פאר א הייליג פאלק די האסט, אז ווען זיי

שמירעו

שטערען די רעדער געהען זיי אויך אָנגעטהון טלית און תפילין״.

איינמאָל ראש השנה פאַר די שמונה עשרה האָט ער אָנגעהויבען צו זינגען מיט גרויס התלהבות די ווערטער: „דרי מעלה עם דרי מטה יפחדון וירעדון מאימת שמך. (די איינוואוינער פון הימעל און די איינוואוינער פון די ערד ציטערן און אַנגסטען פאַר דיין פירכטליכען נאָהמען). דרי תהום עם דרי שאול ירעשון וירגזון מאימת דיניך (די וואָס וואוינען אין תהום און די וואָס וואוינען אין גרוב ציטערן און שרעקען פאַר דיין פירטליכע דעקרעטען). אבל צדיקים ממקום גן עדן ירננו ויזמרו לשמך. (אָבער די צדיקים פון אָרט ווי דער גן עדן זינגען און לויבען דיין נאָהמען). לכן אני לוי יצחק מבערדיטשוב באתי לפניך בתפלתי ובבקשתי. (דאַדורך בין איך לוי יצחק בערדיטשעווער געקומען פאַר דיר מיט מיין געבעט און פערלאַנג). מה לך אצל ישראל (וואָס האָסט די צו יודען). דבר, צו ווען רעדסט די, אל בני ישראל, (צו, די יודען). אמור, צו ווען זאָגסט די, אל בני ישראל (צו די יודען). צו, ווען געביטסט די את בני ישראל. (די יודען). כה תברכו, ווען הייסט די בענטשען, את בני ישראל. (די יודען). איבער דעם פרעג איך דיך, מה לך אצל ישראל (וואָס האָסט די צו יודען), הלא יש לך כמה כשדים פרסיים ישמעאלים מדינים. (די האָסט דאָך וויפיעל קאַלדעער פערסיאַנער טירקען און מדינים), מה לך אצל ישראל (וואָס ווילסט די פון יודען), אלא מאי מוז געדרינגען זיין אַז חביבין ישראל שנקראו בנים למקום ברוך הוא. (אַז די יודען זענען בעליעבט, אַז זיי רופען זיך דעם אייבערשטענס קינדער)״.

אַזוי אַ שטאַרקער מלמד זכות אויף די פערצייטישע און היינטיגע יודען ווי דער בערדיטשעווער צדיק איז געוועזין געפונט מען נישט צווישען אַלע צדיקים, אויך אויף די ערטער ווי די חכמי הגמרא זענען מלמד חוב פיהרט עס דאָס צו אַ זכות. צו ביישפיעל דאָס וואָס שטעהט אין ספר עבודת ישראל (דרושי שבועות) אויף דעם פסוק ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה, (משה האָט אַרויסגעצויגען דאָס פאָלק געגען גאָט פון די מחנה). עס שטעהט אין מדרש, אַז אין דעם טאָג פון מתן תורה האָבען די יודען געוואָלט שלאָפען אין די פריה און זייער שלאָף איז זיי זיס געוועזין, ביז משה רבנו האָט זיי אויפגעוועקט. זאָגט דער גאון און צדיק הרב רבי לוי יצחק זכרונו לברכה, חלילה צו טראַכטען אויף דעם הייליגען פאָלק אַז זיי זענען אַריינגעפאַלען אין פוילקייט און שלאָף אין דעם הייליגען טאָג וואָס זיי האָבען געוויסט אַז דער אייבערשטער קומט זיי געבען זיין תורה. נאָר זייער כונה איז געוועזין לשם שמים, ווייל פון צווייטען טאָג אין סיון האָבען זיי אָנגעהויבען מאַכען הכנות צו קבלת התורה און זיי זענען אַזוי פערטאַטערט געוואָרען אַז זיי האָבען זעהר געשראָקען אַז זיי וועלען נישט קאָנען מקבל זיין די תורה מיט ריינע געדאַנקען ווי עס

ברויכט

ברויכט, זײַן דורך דעם האָבען זײ בענוצט דעם שלאָף אַז זײער מוח זאָל געשטאַרקט ווערען און זאָלען קאָנען שטעהן בײַ דעם באַרג סיני מיט רײנע געדאַנקען

דער הײליגער צדיק ר׳ ברוך מעזיבעזער זכותו יגן עלינו האָט אײנמאָל שבת בײַ נאַכט פערלאַנגט מען זאָל איהם ערצעהלען שלעכטס אויף דעם בערדיטשעווער רבין, דאָרט איז געוועזען אַ יונגערמאַן און האָט איהם ערצעהלט אַז ווען ער איז געוועזען אין בערדיטשעוו וועגען זײַנע געשעפטען איז ער צו איהם אַרײַנגעגאַנגען אין שוהל הערען זײַן דאַווענען, און ווי ער האָט געזאָגט יוצר משרתים ואשר משרתיו כלם עומדים כו׳, איז ער צו מיר צוגעלאָפען מיט אַ שטאַרקען כעס און האָט צו מיר געשריגען ווי אַ לײב: „וואָס וועט דער מלאך מיכאל זאָגען, וואָס וועט דער מלאך גבריאל זאָגען”. און דאָס האָט אויסגעזעהן געגען דעם דין. אויף דעם האָט איהם דער מעזיבעזער געענטפערט: „זאָלסט וויסען אַז דער הײליגער בערדיטשעווער רבי איז פאַר די פמליא של מעלה זעהר אַגרויסער גוטער מליץ אויף יודען, און ער פערטײדיגט זײ שטענדיג צו שטעלען דעם כעס אין הימעל אין בײַ דעם דאַווענען ווען מען קומט צו די ברכה יוצר אור כו׳ כלם עומדים ומשמיעים, דאַמאָלס איז די צײַט וואָס די מלאכים אין הימעל ווי מיכאל און גבריאל פערזאַמלען זיך מלמד זכות צו זײַן אויף יודען. און דער הײליגער בערדיטשעווער רבי איז דאַמאָלס אויך אַרײַנגעגאַנגען אין דעם גבול פון די מלאכים מלמד זכות צו זײַן אויף יודען. און אַזוי איז טאַקי דאַמאָלס געוועזען, און ווי ער האָט דיך דאַמאָלס געזעהן שטעהן פאַר איהם מיט די גרויסע עבירה וואָס די האָסט טאַקי אין דעם זעלבען טאָג געטהון וואָס ער האָט אויף דיר קײן שום זכות נישט געקאָנט געפונען, ווײַל אַמאָל ברענגט דעם מענטשען דאָס אָרעמקײט צו גנב׳ענען אָבער די ביסט דאָך אַ רײַכער יוד און האָסט דיך נישט געשעמט צו גנב׳ענען אין גאַסטהויז אַ זילבערנעם לעפעל, דאַדורך האָט ער געבעך געשריגען צו דיר וואָס וועלען די יודישע מליצי יושר ווי די מלאכים מיכאל און גבריאל זאָגען אויף די זינד וואָס די האָסט געטהון, ווײַל זײ האָבען אויף דיר קײן שום זכות נישט”. ווי דער מענטש האָט דאָס דערהערט האָט ער אָנגעהויבען זעהר צו ביטערן, און דער רבי ר׳ ברוך האָט איהם געזאָגט אַז ער האָט קײן כפרה נישט ביז ער וועט געהן צום בערדיטשעווער צדיק און איהם בעטין אַז ער זאָל איהם געבען אַ תשובה אויף די זינד

ער האָט אַמאָל געזאָגט בדרך צחות: „דער בורא יתברך האָט זיך כביכול מיט אונז מתחתן געוועזען און האָט געזאָגט והייתם לי סגולה (איהר זענט מיר ליעב), ווײַל מיר זענען מיוחסים, קינדער פון אברהם יצחק און יעקב, און דו גאָט ווער איז דײַן פאָטער. האָסט

דו דען א פאטער א יחסן נאר דו האסט דיך פארגעשטעלט אז דו ביסט רייך מיט געלד אזוי ווי עס שטעהט לי הכסף ולי הזהב נאום ה' (איך האב דאס זילבער און איך האב דאס גאלד, נאטס רייך), און איצט גיעב דאס געלד וואס די האסט דיך מתחייב געוועזין".

אמאל איז געקומען א סוחר נאך בערדיטשעוו מאכען א געשעפט און האט אויף זיין פוהר מיט גענומען א ארעמען יוד וואס האט גע-וואלט בעטען דעם בערדיטשעווער צדיק אז ער זאל פאר איהם מתפלל זיין. דער סוחר האט געזאגט צו דעם ארעמאן אז ער זאל שנעלער געהן צום רבין ווייל ער רעכענט שוין צוריק צו פאהרען. דער ארעמאן איז אריינגעגאנגען צום רבין און האט זיך פאר איהם מזכיר געוועזין און איהם ערצעהלט זיין שרעקליך דחקות רחמנא ליצלן. דער רבי האט דאס גוט אויס געהערט און האט איהם געהייסען ווארטען א טאג. ער האט איהם ערקלעהרט אז ער האט נישט קיין געלד צו בעצאהלען פאר'ן צוריק פאהרען, נאר דער סוחר וואס האלט שוין צוריק צו פאהרען נעמט איהם בחנם מיט אויף זיין פוהר. האט איהם דער רבי געענטפערט: "וואס קאן איך טהון ווען איך האב שוין אריינגענומען אין מיין הערץ א אנדערנס צער. אזוי ווי דער אין הימעל וועט העלפין דעם וואס איך פיהל איצט זיין צער, דאמאלס וועל איך האבען א לייכטע הערץ אריינצונעמען דיין צער, און זעהן אז דער בורא יתברך זאל דיר אויך העלפין, און ער העלפט מיר נאר דאמאלס ווען איך פיהל יענעמס צער נישט ווייניגער ווי יענער אליין".

אין די יונגע יאהרען איז דער בערדיטשעווער צדיק געוועזין אין די שטאדט קראלי אין אונגארען, און דאמאלס איז דארט גע-וועזין רב דער גאון רבי משה ארי' זכרונו לברכה וואס דער נודע ביהודה ברענגט איהם (תנינא חלק אורח חיים סי' קי"ג), און דער צדיק איז אריינגעגאנגען אין זיין בית־המדרש און האט זיך געוואלט מיט איהם דערקאנגען, נאר דער רב האט זיך פון איהם מתרחק געוועזין, ווייל ער איז געוועזין פון די מתנגדים וואס האבען געהאלטען די חסידים פאר א מין געפעהרליכע כתה. נאר זיין ווייב די רביצין האט זוכה געוועזין צו דערקאנגען דעם בער'ס שווער פאר א געטליכען מאן, אזוי ווי די גמרא זאגט אין ברכות דף י' אז א פרוי דער-קאנט מעהר די אורחים ווי דער מאן, דאדורך האט זי צו איהם געברענגט איהר זייגעדיג קינד ר' יונתן בנימין (וואס איז נאכדעם געוועזין רב אין טשענגער) אז ער זאל איהם בענטשען, און ער האט איהר מרמז געוועזין מיט זיינע ווערטער אלץ וואס עס וועט זיך פאסירען מיט דעם קינד ביז זיין ענדע, און ער האט נישט אין זאך געפעהלט. וואס אויך אין דעם האט מען געזעהן אז ער בעזיצט א רוח הקודש.

דער הייליגער רבי פון נעסכיז זכותו יגן עלינו וואס איז געוועזין

זיין איינינקעלס מאן ערצעהלט, אז ווען ער האט זיך מיט איהם משדך געוועזין, האט ער איהם געזאגט אז ער קאן איהם גישט נעבען קעסט מעהר ווי פיער יאהר און אלע האבען דאס זעהר בעוואונדערט, און ווי עס האט זיך געענדיגט די פיער יאהר איז דער בערדיטשעווער צדיק נסתלק געווארען. און אלע האבען געזעהן כחוש, אז ער איז בעזיצען רוח הקודש און האט געזעהן עתידות.

ווען דער הייליגער גאון רבי שניאור זלמן פון לאדי זכותו יגן עלינו איז ארעסטירט געווארען קיין פעטערסבורג דורך מלשינות, איז צו איהם אריינגעגאנגען זיין שוואגער רבי ישראל קאזיק און האט איהם געפרעגט וואס עס איז צו טהון, האט ער געענטפערט אז ער זאל תיכף פאהרען נאך פעטערסבורג, און איין מענטש זאל פאהרען צום בערדיטשעווער צדיק אז ער זאל פאר איהם מתפלל זיין. דער מענטש איז געקומען נאך בערדיטשעוו צום צדיק און האט נישט געוויסט ווי דער לאדיער צדיק'ס מוטער הייסט. דער בערדיטשעווער האט אנגעהויבען זעהר ביטערליך צו שרייען פאר וואס ער האט דאס פערגעסען צו פרעגען. נאך דעם האט ער געפרעגט דעם מענטש אויב דער לאדיער צדיק איז געוועזין בעראשט פון דעם ארעסט. האט ער איהם געענטפערט אז ער איז געוועזין זעהר צוטראגען. האט ער איהם ווידער געפרעגט אויב ער איז געוועזין צו טראגען גייסטליך אדער קערפערליך האט ער איהם געענטפערט אז ער איז געוועזין צוטראגען נאר קערפערליך נישט נייסטליך, א בעווייז איז, אז דעם שטיוועל האט ער פערגעסען אנצוטהוען און טלית און תפילין האט ער נישט פערגעסען צו נעמען. דער בערדיטשעווער איז פון דעם ענטפער זעהר נתפעל געווארען און האט געזאגט: „דער ליטוואק קוקט גוט". נאכדעם האט ער איהם נאך אמאל געפרעגט ווי הייסט די מוטער פון לאדיער רבין. האט ער איהם געענטפערט אז ער האט פערגעסען דאס צו פרעגען, נאר אין מיטען וועג האט ער זיך דערמאנט האט ער שוין נישט געוואלט צוריק פאהרען, ווייל דער לאדיער רבי האט איהם גע=הייסען תיכף פאהרען. אויף דעם בערדיטשעווערס טיש איז געליגען א חומש, און ווי ער האט איהם געעפענט האט זיך אויפגעמישט די פרשה מקץ דער פסוק כי יש שב"ר במצרים (אין מצרים געפונט זיך געטריידע), האט דער בערדיטשעווער געזאגט אז די מוטער מוז הייסען רבקה, ווייל דאס ווארט שב"ר מאכט שניאור בן רבקה, און זי האט באמת אזוי געהייסען. און דאס האט מרמז געוועזין אז אזוי ווי יוסף הצדיק איז אין מצרים בעפרייט געווארען פון זיין בלבול, וועט דער לאדיער צדיק אין פעטערסבורג אויך ארויס רייין פון דעם בלבול אזוי ווי עס איז באמת געוועזין.

אמאל האט איהם איינער געפרעגט א עצה אויף א שרוך, האט ער איהם געענטפערט אז זיין זווג זיצט גאר אין די שטאדט פראג,

און ער האָט טאַקי זיך משדך געווען פֿון פּראָג, און האָט גענאַמען אַ זוהן דעם הייליגען צדיק יסוד עולם רבי יחזקאל פֿון נײַשטאָדט וואָס אַ האַלבע וועלט זענען צו איהם געפֿאָהרען.

מיט דעם כח פֿון זײַן תּורה און תּפלה האָט ער געבּרענגט פֿיער טובות און ישועות פֿאַר יודען. און דער הייליגער רבי ר׳ יהושע דער זוהן פֿון הייליגען בעלזער רבּין זכותו יגן עלינו, האָט געזאָגט, אַז ווען דער הייליגער בּערדיטשעווער צדיק האָט געלײַנט אין ראש השנה וה׳ פּקד את שרה זענען אויפֿגעבּינדען געוואָרען הונדערט פֿיער און אַכציג עקרות וויפֿיעל דאָס וואָרט פּק״ד בּעטרעפֿט (ס׳ זכרון טוב).

דער בּערדיטשעווער צדיק האָט אַמאָל מלה געווען אַ קינד, און פֿאַר די פּריעה האָט ער זיך זעהר פֿערטיעפֿט אין אַ וואונדערליך דבקות און האָט נישט פּורע געווען, אַז אַלע מענטשען פֿון בּרית, האָבען זיך זעהר פֿערוואונדערט, און זענען זעהר דערשראָקען געוואָרען זעהענדיג אַז דאָס קינד איז בּענוי טויט, און זיי האָבען איהם געוואָלט איבּערהאַקען זײַן דבקות, נאָר איידער זיי זענען צו איהם צו גע־גאַנגען האָט ער זיך אויפֿגעכאַפּט ווי פֿון אַ זיסען שלאָף. און זעהענ־דיג אַז דאָס קינד האָט שוין קיין רוח חיים נישט. האָט ער מיט התלהבות געזאָגט צום הימעל: „רבונו של עולם, אַזוי ווי איך בּין געווען בּײַ דעם קינד חותך וויל איך אויך זײַן פּורע״. דאָס קינד האָט גלײַך צוריק געקריגען זײַן רוח חיים, און ער האָט עס פּורע געווען, און עס איז פֿעליג געזונד געוואָרען.

ער האָט אַמאָל געהאַלטען שבת אין די רוסישע שטאָדט מיקאָלאַיעוו, און דאָרט האָט געפֿלאַקערט אַ מגפה פֿון מאָזלען צווישען קינדער רחמנא ליצלן, מען האָט איהם מכבד געווען מיט סנדקאות, און בּײַ דעם מלה זײַן דאָס קינד האָט ער געזאָגט: „די מאָזלען איז דאָך אַזוי אַ מין צרעת, און דער דין איז דאָך אַז מילה איז דוחה צרעת״ און פֿון דאַמאָלס אָן האָט די מגפה אויפֿגעהערט, און אַלע קראַנקע קינדער זענען געזונד געוואָרען.

און די גרויסע גוטע יודען ערצעהלען, אַז דער בּערדיטשעווער צדיק זכותו יגן עלינו האָט די נפלאות נישט בּעוויזען דורך השבעות המלאכים אָדער דורך די שמות הקדושים, אַזוי ווי זײַן תּלמיד שרײַבּט אין סוף ספר ויכוחא רבּה מיט דעם לשון: „איך האָב געפֿרעגט מײַן (בּערדיטשעווער) רבּין זכרונו לברכה, אויב מיר האָבען רשות צו בּענוצען די שמות הקדושים אָדער השבעות אַזוי ווי די פֿערצײַטישע מקובלים האָבען מיט זיי בּעוויזען קבלה מעשיות. האָט ער מיר גע־ענטפֿערט אַז די פֿערצײַטישע מקובלים האָבען נאָך געהאַט דאָס אַש פֿון די פּרה אדומה אַזוי ווי רבּי טרפון, און זיי זענען דורך דעם געווען טהורים, האָבען זיי געמעגט בּענוצען די השבעות און הייליגע

שמות

שמות. אָבער מיר האָבען דעם דין פון טמאי מתים (די וואָס זענען טמא אָנריהרען זיך אין אַ בר מינן), און מיר טאָרען נישט עוסק זיין אין די הייליגע זאַכען". און זיין איינִיקעל דער הייליגער ר' פנחס זכר צדיק לברכה האָט פון איהם געהאַט אַ קמיע וואָס ער האָט גע־געבען אַ חולה רחמנא ליצלן, און עס איז אין איהר נישט געשטאַנען קיין שם פון די שמות הקדושים אויך קיין נאָהמען פון אַ מלאך, נאָר די ווערטער: „לוי יצחק בן שרה סאָסיאַ האָט געזאָגט אַז דאָס חולאת זאָל אַוועקגעהן". און די קמיע האָט פיעל געהאָלפען. ער האָט די קמיע געגעבען אויך אַנדערע קראַנקע און האַלטענדיג דאָס אַ קורצע צייט זענען זיי געזונד געוואָרען.

דער הייליגער בערדיטשעווער צדיק וואָס האָט שטאַרק געגלייבט וואָס די הייליגע גמרא זאָגט, אַז דער צדיק איז גוזר און דער אייבערשטער איז מקיים, האָט ביי זיך געוויסט אַז זיין הייסע תפלה איז ווי אַ גאָלדענער שליסעל צו עפענען אַלע שערי רחמים אין הימעל און ער האָט געפלעגט זאָגען דעם טייטש אין די גמרא ברכות: „השותה מים לצמאו אומר שהכל נהיה בדברו", (אַז איינער טרינקט וואַסער אין זיין דורשט זאָגט די ברכה שהכל כו', דאָס אַלץ איז געוואָרען מיט זיין וואָרט), אַז דער וואָס טרינקט דאָס וואַסער פון די תורה מיט דורשט, זאָגט דער אייבערשטער אַז אַלץ זאָל ווערען ווי ער זאָגט. און ר' טרפון איז מוסיף: „בורא נפשות רבות", דאָס הייסט אַז נאָט זאָגט אַז דער צדיק זאָל זיין אַ בורא נפשות, ער זאָל קאָנען מחיה מתים זיין, אַזוי ווי אֵליהו און אלישע.

אויך האָט דער בערדיטשעווער צדיק לויט זיין שיטה נישט גע־רויכט צו פיהרען זיך ווי אַנדערע בעלי מופת צו בעשווערען די מלאכים מיט די הייליגע השבעות, ווייל ער האָט געזאָגט אַז די מלאכים האָבען קיין כח נישט משפיע צו זיין פון זיך אַליין, אַזוי ווי זיין הייליגער תלמיד שרייבט אין סוף ספר תולדות אהרן: „איך האָב געהערט פון הייליגען רבין פון בערדיטשעוו פאַר דעם גרויסען מגיד פון מעזריטש אויף דעם פסוק (איוב י"ב) אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש. (וואָס אין זיין האַנד איז דער נפש פון יעדען לעבענדיגען און דער גייסט פון יעדען מענשליכען קערפער), אַז וואָס עס שטעהט דאָפעלט איז דער מיינונג, אַז דער מענטש הייסט חי, און דער מלאך הייסט כל חי ווייל אין אַלע זאַכען אפילו אין דעם מלאך געפונט זיך אויסוועגדיגסט און אין אינוועגדיגסט, נאָר ביי דעם מלאך איז דאָס אויסוועגדיגסט אויך נייסטליך, דאַדורך רופט ער זיך כל חי (אַלץ לעבט), אָבער דער מענטש וואָס זיין אויסוועגדיגסט איז בלויס ערד, רופט זיך נאָר חי (לעבען) אַליין, נישט כל חי. און דאָס זאָגט דער פסוק אשר בידו נפש כל חי (וואָס אין גאָטס האַנד איז דער נפש פון מלאך וואָס רופט זיך כל חי), ורוח כל בשר איש (און דער גייסט

צײַסט פון מענטש). דאדורך קאָנען די מלאכים נישט משפיע זײַן דאָ אַראָב אויף די ערדישע וועלט, ווײַל זײ האָבען מיט איהר קײן התקשרות נישט, דאדורך האָט דער בערדיטשעווער צדיק נישט גע־ברויכט צו בענוצען מיט די השבעות צו די מלאכים אַז זײ זאָלען אַראָב משפיע זײַן אַ טובה, נאָר די תורה איז געוועזין זײַן דאָקטאָר־בוך, און ער האָט אין איהר געפונען אַ עצה צו יעדע זאַך און אַ מיטעל צו עפּענען די רינעם פון די הימלישע השפעה".

אויך איז ער געוועזין אַ בקי אין דאָקטאָרײַ און זײַנע רעצעפּטען האָבען פיעל קראַנקע פון טויט געראַטעוועט, אַזוי ווי דער הײליגער גאון פון בוטשאַטש ברענגט אין ספר עזר מקודש (סי' ע"ו). אויך אין זײַן ספר קדושת לוי פרשת בא און פרשת בלק, ברענגט ער ידיעות פון דאָקטאָרײַ און בעשרײַבט ווי דער מענשליכער מוח זעהט אויס.

עס איז אַמאָל צו איהם געקומען אַ בעל עגלה און האָט זיך פאַר איהם מתנצל געוועזין אַז אַזוי ווי די פרנסה איז איהם מבטל פון צו דאַווענען בצבור, ווײַל ער די פרנסה אַוועקוואַרפען. דער צדיק האָט איהם געפרעגט אויב ער נעמט אויף אַ אָרעמאַן אויף זײַן וואָגען בחנם. האָט ער איהם געענטפערט אַז יאָ, האָט ער געזאָגט: „עס שטעהט אין די הײליגע תורה ויצא יצחק לשוח בשדה, (יצחק איז געגאַנגען שפּאַצירען אין פעלד), איז דער טײַטש אַז ער האָט אָנ־געהויבען אַרײַנפאָרשען, צו וואָס ניבט מענטשען וואָס ברויכען פאָהרען אין פערשידענע ערטער, צו קאָן זײ דען נישט דער בורא יתברך מפרנס זײַן בײַ זיך אין שטוב. וירא והנה גמלים באים, (ער האָט געזעהן אַז קעמלען קומען אָן), גמלים הײַסט קאָמפּאַניעס וואָס רײַזען אין וועג, און צו ליעב די קאָמפּאַניעס האָט דער אין הימעל דעם געמאַכט פאַר אַ בעל עגלה אַז ער זאָל די וועג־מענטשען פיהרען ווי זײ געברויכען".

אַזוי ווי דער טרײַער דאָקטאָר איז מקרב דעם חולה און וויל איהם ערינסט געזונד מאַכען, האָט דער בערדיטשעווער צדיק מקרב געוועזין זינדיגע מענטשען און ער האָט זײ מחזיר למוטב געוועזין, אַזוי ווי זײַן הײליגער תלמיד שרײַבט אין ספר תולדות אהרן פרשת תולדות: „עס איז אַ כלל אַז אַמאָל ברויכט דער צדיק מקרב צו זײַן רשעים מעהר פאַר כשר'ע מענטשען, ווײַל ווען מען וועט דעם רשע לאָזען געהן פון ווײַטען וועט ער פערלוירען ווערען אין זײַן רשעות, אָבער ווען מען איז צו פיעל מקרב דעם ערליכען יוד. קאָן ער נאָך פון דעם קריגען נאות. און אַזוי פלעגט זיך פיהרען מײַן הײליגער בערדיטשעווער רבי, און האָט זעהר מקרב געוועזין זינדיגע מענטשען און דורך דעם התקרבות זענען זײ צוריק געוואָרען כשר'ע יודען".

אויך האָט ער געגעבען אַ טעם וואָס חסידים טרינקען משקה נישט פאַר דעם חולה אין די אויגען, און זײער תפלה אויף זײַן געזונד

ווערט

ווערט דורך דעם אָנגענומען. מיר געפינען ביי אַ סוטה, זאָגען די חכמים אַז אַזוי ווי די מים המאררים זענען זי בודק זענען זיי אויך בודק איהר מאַן חאָטש ער איז נישט דערביי. זעהן מיר דאָך אַז משקה העלפט אפילו שלא בפניו. און דאָס זאָגען אויך די חכמים אַז אַ מדה טובה פון אייבערשטען איז מעהר פאַר אַ מדה פורענית, און ווען משקה העלפט ביי אַ סוטה וואָס איז אַ מדה פורענית אַ כל שכן אַז די משקה ברויכט העלפען ביי אַ מדה טובה דאָס הייסט ביי בקור חולים.

אויך איז זיין שטייגער געוועזין אויסצורוימען די דערנער פון יודישען גאָרטען ווען ער איז דערגאַנגען אַז איינער האָט דעם צווייטען געטהון שלעכטס במזיד, האָט ער אָבגעווענדעט פערשידענע מיטלען אַוועק צו רייסען דעם מענטש פון זיין שלעכטען וועג און איהם מחזיר למוטב זיין דורך חכמה און מוסר. אַ קליינער מעקלער האָט געזעהן אויפ'ן מאַרק אַ וואָגען מיט סחורה און עס איז נישט דאָ אויף איהר קיין קונה. און אויף אַ צווייטען מאַרק האָט ער אויך געזעהן אַ אַנדערן וואָגען מיט סחורה. און ווי ער האָט בעטראַכט די ביידע סחורות איז איהם איינגעפאַלען אַז עס וואָלט זעהר גלייך געוועזין אַז די ביידע סוחרים זאָלען זיך טוישען מיט די סחורות, און יעדער וועט אויף זיין אָרט בעסער קאָנען פערקויפען דעם צווייטענס סחורה. נאָר אַזוי ווי ער האָט געוויסט אַז די סוחרים וועלען איהם נישט האָרכען ווייל זיי קאָנען איהם נישט אַלס מעקלער, איז ער געגאַנגען צו אַ גרויסען בעוויסטען מעקלער און האָט איהם דאָס איבערגעגעבען מיט דעם בעדינג אַז זיי זאָלען זיך טיילען מיט'ן פערדיענסט. און ווי דער גרויסער האָט דאָס געשעפט געשלאָסען, האָט ער דעם קליינעם מעקלער נישט געוואָלט געבען אַ העלפט פון פערדיענסט, און ער האָט איהם גערופען צו אַ דין תורה פאַר דעם בערדיטשעווער רב, און ווי ער האָט נישט געוואָלט האָרכען זיין מוסר האָט ער איהם מיט התלהבות געזאָגט: „די זאָלסט וויסען אַז איך בין אויך ווי אַ מעקלער צווישען דעם אייבערשטען און צווישען די יודען. און מיין מלאכה איז צו פיהרען דעם יודישען זכות אַרויף אין הימעל אַריין און פון דאָרט אַראָב ברענגען אַ גוטע השפעה. איך האָב ביי יודען געזעהן דריי שלעכטע מינים סחורה, חטאים, עונות און פשעים. אין הימעל האָב איך וויעדער געזעהן דריי גוטע סחורות, סליחה, מחילה, כפרה, האָב איך אין דעם שטאַרק אַריינגעאַרבייט אַז דאָס זאָל געטוישט ווערען. ווי איך בין מיט דעם פלאַן געקומען פאַר'ן אייבערשטען, האָט ער מיר געזאָגט אַז איך זאָל פריהער ריידען מיט די יודען, און ווי איך האָב דאָס אָנגעשלאָגען די יודען האָבען זיי זיך נאָרנישט געוואָלט טוישען, און זיי האָבען געטענה'ט אַז זיי זענען פון די חטאים זעהר צופריעדען, און דאָס איז ביי זיי אַ גוטע סחורה. ביז איך האָב זיי מבטיח געוועזין

אַז דער רבונו של עולם וועט זיי מוסיף זיין נאָך גוטע סחורות אַבי זיי זאָלען איינוויליגען אויף דעם טויש, און מיט פּיעל מיהע און מאַטער זענען זיי בעשטאַנען. און ווי איך בין געקומען צום בורא יתברך בעטען די הוספה, האָב איך דאָרט געזעהן ליגען נאָך דריי גאַטונגען סחורות וואָס מען ברויכט זיי נישט דאָרט, און זיי רופען זיך בני, חיי, מזונא, (קינדער, לעבען, פּרנסה), און איך האָב דעם איבערשטען געבעטען אַז ער זאָל זיי דאָס צו געבען, און ער האָט מיר דאָס צוליעב געטהון. און אַזוי ווי איך האָב אָנגעהויבען אַוועק געהן, האָט ער מיך גערופען און געזאָגט: „לוי יצחק, מיר געפעהלט זעהר דאָס וואָס די בעמיהסט דיך אַזוי פאַר די יודען, זאָג מיר וואָס פאַר אַ לוין די ווילסט פאַר דעם". האָב איך געענטפערט אַז איך טהו דאָס שלא על מנת לקבל פּרס. ווי ער האָט דאָס געהערט, האָט ער מיר געזאָגט: „די דריי סחורות בני, חיי, מזונא, וואָס איך האָב זיי דורך דיר מוסיף געווען, וועלען ליגען אין דיין האַנד, די קאָנסט זיי געבען און אַוועקנעמען פון וועמען און צו וועמען די ווילסט". דאַדורך זאָג איך דיר גרויסער מעקלער, אויב די וועסט מיר איצט זיין געהאָרכזאַם גיב איך דיר חיי (לעבען), און ווען נישט וועט חלילה זיין פערקערט, ווייל די נעמסט דעם אָרעמען מעקלער אַוועק מזונא". נאָר דער גרויסער מעקלער האָט דאָס ווייטער נישט געהאָרכט און איז בייז אַוועקגעגאַנגען, און איז באַלד זעהר געפעהרליך קראַנק געוואָרען, דאַמאָלס האָט ער געשיקט בעטען דעם הייליגען צדיק אַז ער זאָל איהם מוחל זיין און ער האָט מקיים געוועזין זיין פּסק.

נאָר ווען ער האָט געזעהן אַז דער שלעכטער מענטש איז אַ קשה עורף און עס איז נישט מעגליך איהם מחזיר למוטב צו זיין האָט ער איהם מבער געוועזין פון די וועלט. דער צדיק רבי מאיר הורוויץ איז דורך דעם בערדיטשעווערס השתדלות געוואָרען רב אין שעפּס, און ווען דער בערדיטשעווער איז געקומען נאָך שעפּס, האָט ער איהם געפרעגט: „נו מאיר'ל האָב איך דיר גוט נאַראַיעט". האָט ער איהם געענטפערט אַז אין שטאָדט איז דאָ איינער וואָס ער רודפ'ט איהם אָהן אַ שעור און ער מסר'ט איהם צום רעגירונג. אין דער פריה ווען דער בערדיטשעווער האָט אָנגעהויבען צו זאָגען יגדל, האָט מען איהם געזאָגט אַז דער זעלבער מסור איז אַריינגעקומען. און ווי דער צדיק האָט געזאָגט יתן לרשע רע כרשעתו, (ער גיעט דעם רשע שלעכטס לויט זיין רשעות), האָט ער מיט'ן פינגער געוויזען אויף דעם מסור, און עס האָט נישט לאַנג געדויערט איז ער פון די וועלט אַוועקגעגאַנגען.

אַ חסיד האָט זיך פאַר איהם מזכיר געוועזין אַז איינער האָט איהם מסיג גבול געוועזין און האָט אויסגעדינגען זיין גאָרטען ביי דעם שררה האָט ער איהם מבטיח געוועזין אַז ער וועט נישט אַריין אין דעם

נארטען

גאָרטען. און אַזוי איז געוועזין, אַז איידער ער איז אַריין האָט ער זיך אַליין דאָס לעבען גענומען.

זיין היילינגער תלמיד ר' אהרן פון זיטאָמיר זכותו יגן עלינו שרייבט אין ספר גאולת ישראל, אַז דער בערדיטשעווער צדיק האָט געקוקט אויף יעדענס גוף ווי אויף אַ היילינגע זאַך וואָס גאָטס נאָהמען רופט זיך אויף איהר. דאַדורך פלעגט ער שטענדיג וואָרענען מען זאָל דעם היילינגען גוף נישט מחלל זיין מיט דברי חול. און אַזוי פלעגט ער אָפט זאָגען: „אַ מענטש טאָר קיינמאָל נישט טראַכטען שלעכטע מחשבות חס ושלום, ווייל דער מוח פון מענטש איז קדשי קדשים, און דאָרט ליגט דער אָרון מיט די לוחות, און מיט די שלעכטע מחשבה שטעלט ער חס ושלום אַריין אַ צלם אין היכל. נאָר דער מענטש ברויך שטענדיג טראַכטען אין תורה. אין אייבערשטענס גדלות. און יראת שמים און ווען דער צדיק הייבט אויף זיינע הענד צום הימעל אין מיטען דאַווענען מיט גרויס דבקות און התלהבות, איז אַזוי ווי אין דעם היילינגען היכל האָבען די כרובים פערשפרייט זייערע פליגעל אין דער הויך".

דער היילינגער גאון רבי אברהם דוד פון בוטשאַטש זכרונו לברכה האָט ערצעהלט, אַז ער מיט זיין היילינגען חבר פון קאָסיווע האָבין געלערינט סתרי תורה און קבלה מעשיות ביי זייער היילינגען רבין ר' משה ליב סאָסיווער וואָס ער האָט זיך געהאַלטען שטאַרק בידידות מיט דעם בערדיטשעווער צדיק, און פיעל מאָל איז איינער צום אַנדערן געפאָהרען און ווי דער בוטשאַטשער רבי האָט געזעהן דעם בערדיטשעווערס הייסע דאַווענען האָט ער געהאַט חשק צו איהם צו פאָהרען, און ער האָט געבעטען ביי דעם סאָסיווער רבין אַז ער זאָל איהם דאָס ערלויבען, האָט ער איהם געענטפערט: „עס שטעהט אין פסוק אשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך (וואָס זיי האָבען כח צו שטעהן אין קייזערליכען פאַלייץ). דרשנ'ן די חכמים אַז זיי האָבין זיך איינגעהאַלטען פון שלאָף און פון אַלע אַנדערע מענטשליכע בע- דאַרפענישען. און איצט אין דעם דור געפונען זיך צוויי צדיקים יסודי עולם, דער רבי ר' שמעלקא פון ניקלשפורג, און דער בערדיטשעווער רבי ר' לוי יצחק וואָס זייערע תפלות זענען ווי היים פייער און יעדע זאַך וואָס זיי טהון האָבען זיי דאַביי מסירת הנפש, דאַדורך יעדער מענטש וואָס ער ווייסט ביי זיך אַז ער קאָן זיך איינהאַלטען פון לאַכען זעהענדיג זייערע תנועות און זייערע העויות] ביי די עבודה, קאָן צו זיי פאָהרען". הערענדיג דאָס האָט איהם דער בוטשאַטשער צו געזאָגט אַז ער וועט זיך קאָנען איינהאַלטען און נישט לאַכען. און איז אויף שבת געפאָהרען נאָך בערדיטשעוו. און ווי ער איז געזיצען שבת ביי דעם היילינגען טיש און האָט געזעהן זיינע משונה'דיגע תנועות האָט ער זיך בשום אופן נישט געקאָנט איינהאַלטען און האָט

אנגעהויבען

אָנגעהויבען צו לאַכען, און ער איז באַלד משוגע געוואָרען אַז מ'האָט איהם געמוזט אַוועקנעמען פון טיש, און תיכף נאָך הבדלה האָט מען איהם מיט אַ שומר אַהיים געשיקט נאָך סאָסעווע. און ווי דער סאָסעווער רבי האָט איהם געזעהן, האָט ער מיט תרעומות געשריבען אַ בריעף צום בערדיטשעווער רבין: „איך האָב דיר געשיקט אַ גאַנצע כלי און די האָסט מיר צוריק געשיקט אַ צובראָכענע כלי". נאָך דרייסיג טאָג איז ער צוריק געזונד געוואָרען. יעדעס יאָהר האָט ער אין די צייט געמאַכט אַ סעודת-הודאה, און האָט ערצעהלט די מעשה, און געענדיגט הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

דער בערדיטשעווער רבי איז אַמאָל געקומען צו הייליגען רבין ר' שמעלקא פון ניקלשפורג זכותו יגן עלינו. און ווען דער רבי ר' שמעלקא איז געשטאַנען און געדאַווענט פאַר'ן עמוד. איז דער בערדיטשעווער געשטאַנען און געשמועסט מיט איינעגע מענטשען דברי חולין ביז עס האָט דאָרט איין תלמיד פערדראָסען, און האָט צו איהם אַ געשריי געטהון: שווייג! און ווי דער רבי ר' שמעלקא האָט געענדיגט דעם דאַווענען, האָט ער דעם בערדיטשעווער געגעבען אַ ברייטען שלום עליכם און האָט איהם אויפגענומען מיט אַ פייערדיגע אהבה. דער חסיד האָט זיך פערוואונדערט און געפרעגט דעם רבין ר' שמעלקא: „היתכן אַזוי מקרב צו זיין אַ מענטש וואָס ערלויבט זיך אַרויסצוגעבען פון מויל אַזאָלכע שיחות חולין אין די צייט פון דעם דאַווענען". אויף דעם האָט איהם דער רבי ר' שמעלקא מיט אַ ליעבליך פנים געענטפערט: „די הייליגע גמרא ערצעהלט אַז רב האָט קיינמאָל אין זיין לעבען נישט געשמועסט קיין שיחת חולין. וואָס דאָס איז זעהר שוועהר צו לערנען אין פראָסטען פשט, נאָר די אמת'ע כונה איז, אַז אפילו זיינע ווערטער וואָס זעהן אויסוועניג אויס ווי חולין, זענען אויך נישט געווען קיין חולין, און עס האָט זיך אין זיי געפונען גרויסע און הייליגע כונות. און דער לוי יצחק'ל האַלט שוין אויך ביי די מדרגה". און אַזוי שרייבט דעם הייליגען קאָזניצער מגיד'ס זוהן אין זיין ספר באר משה, אַז זיין פאָטער האָט געזאָגט אויף דעם בערדיטשעווער אַז ער האָט געהאַט אַ הייליגען מוח, און אַלץ וואָס ער האָט נאָר גערעדט און געטהון איז געווען מיט אַ דבקות און אַהייליג התקשרות אין אייבערשטען.

ער איז שטענדיג געווען פרייליך און אויפגעהייטערט. אַזוי ווי דער הייליגער רבי פון נעסכיז שרייבט: „און אַז די זאָלסט זיך נישט וואונדערן פאַר וואָס האָט דער בערדיטשעווער צדיק נישט אַריינגענומען ירושלים אין זיין קאָפּ און נישט זיך מצער געווען אין איהר חורבן אַזוי ווי מיר זענען לויט דין מחויב, וועל איך דיר ענטפערן אמת'ע ווערטער, אַז דער צדיק האָט חלילה נישט פערגעסען צו טרויערן אויף גלות השכינה און אויפ'ן חורבן בית המקדש. נאָר דער עיקר איז מען זאָל זיך מצער זיין אויף גלות השכינה. און דאָס האָבען נאָר בכח

די גרויסע צדיקים, און ווייל נישט יעדער געוועהנליכער מענש פֿערשטעהט דעם ענין פֿון גלות השכינה, דאַדורך ערלויבט די תורה מ׳זאָל זיך פֿר׳ זער מצער זיין אויף דעם חורבן ירושלים, און דורך דעם וועט ער זוכה זיין צו קומען לשמה און פֿערשטעהן ווי צו טרויערן אויף גלות השכינה. און דאָס זאָגט אונז אָן די הייליגע תורה: זכור את אשר עשה ל״ך עמלק (געדענק וואָס עמלק האָט דיר געטהון). גע=דענק וואָס עמלק האָט „דיר״ געטהון, פֿיהל די רעות וואָס ער האָט דיר גורם געוועזין. והיה בהניח כו׳ תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, (ווען די וועסט האָבען מנוחה זאָלסט די אָבמעקען עמלק׳ס געדעכעניש פֿון אונטער׳ן הימעל). די זאָלסט זעהן צו ווירקען אַז דו זאָלסט איהם אָבמעקען פֿאַר דעם וואָס ער האָט דיר גורם געוועזין אונטער׳ן הימעל, וואָס ער האָט גורם געוועזין עס זאָל זיין אַ וואַנד צווישען אייבערשטען און צווישען יודען״

נאָך ערצעהלט דער נעסכיזער רבי פֿאַר דעם בערדיטשעווער צדיק אַז ער האָט געזאָגט: „דער מענטש ברויך נישט זיך פּייניגען מיט סגופים און תעניתים, ווייל דאָס איז אַ צורייידעניש פֿון יצר הרע כדי זיין מוח זאָל ווערען אָבגעשוואַכט וועט ער ממילא נישט קאָנען עוסק זיין אין עבודת השם יתברך. און דאָס פֿערשטעהט מען על פּי מ׳של, צוויי האָבען זיך געשלאָגען, האָט איינער פֿון זיי געזאָגט, אַז איך וועל איהם געבען אַ קלאַפּ אין אַ אבר וועט איהם נאָר דער אבר וועה טהון, נאָר ווען איך וועל איהם געבען אַ קלאַפּ אין מוח, וועט איהם פֿון דעם דער גאַנצער קערפּער וועה טהון, און איך וועל איהם בעזיגען. דאַדורך רעדט צו דער יצר=הרע צום פֿאַסטען, כדי דער מוח זאָל ווערען אָבגעשוואַכט, און דורך דעם וועט ער ממילא אַריינפֿאַלען אין זיין נעץ״.

אין דעם ספר שפתי צדיקים פּרשת וירא ווערט נעבּרענגט פֿאַר דעם בערדיטשעווער צדיק, וואָס ער האָט געפֿרעגט וואָס די מגילה שרייבט אויף אַזוי אַ רשע ווי המן שמח וטוב לב (פֿרייליך און גוט הערציג), וואָס דאָס איז אַ מדה וואָס צדיקים ווערען מיט איהר בערומט און ער האָט געענטפֿערט אַז דאָס איז המנ׳ן געקומען וואָס ער האָט גענעסען פֿון די הייליגע אסתר׳ס סעודה וואָס איז געוועזין פֿול מיט קדושה וטהרה.

אויך איז ער ביי זיך געוועזין זעהר אַגרויסער עניו, אַז ווען מ׳האָט איהם געמאַכט פֿאַר בערדיטשעווער רב האָט ער געזאָגט: „וועה איז צום דור אַז איך בין זיין מנהיג״. און ער האָט געטייטשט דעם פּסוק עיני ה׳ אל צדיקים. (גאָט׳ס אויגען צו צדיקים), צדיקים ברויכען האָבען צוויי אויגען, מיט איין אויג צו זעהן דאָס גדלות פֿון אייבערשטען, און מיט׳ן צווייטען אויג דאָס נידעריגקייט פֿון זיך אליין.

ער פלעגט זאגען, אז עס קומען פראסטע מענטשען אין סוכה אריין מוז מען זיי סובל זיין און נישט דוחה זיין, ווייל דער אייבערשטער איז אויך א סבלן און א נושא עון, און לעתיד ווען די צדיקים וועלען זיצען אין די סוכה פון לויתן און נהנה זיין מזיו השכינה, וועל איך מיך אויך אריינרייסען, און ווען איינער וועט מיך וועלען פון דארט ארויסווארפען, וועל איך איהם זאגען, אז אין מיין סוכה זענען אויך געזיצען מגושמ'דיגע מענטשען און איך האב זיי סובל געוועזען (שפתי צדיקים).

עס שטעהט אין ספר שמועות טובות, אז א פראסטער מענטש האט זיך צוגעוואוינט צו זיצען ביי דעם בערדיטשעווערס טיש. און זיינע תלמידים האבען דאס נישט געקאנט פערטראגען און האבען איהם געוואלט אבזאגען, האט זיי דער צדיק געענטפערט אז: „לעתיד ווען מען וועט זיצען צו זאמען מיט די זיבען יורישע פאסטוכער (סוכה דף נ"ב), און די סעודה וואס דער אייבערשטער וועט מאכען פאר די צדיקים (פסחים דף קי"ג), און ווען מיר וועלען ארויסווארפען דעם עם הארץ וועלען די צדיקים מיך עם הארץ אויך ארויספיהרען מיט בושה פון זייער טיש, ווייל געגען די צדיקים בין איך אויך נישט מעהר ווי א עם הארץ חאטש איך בין דער בערדיטשעווער רב".

טאג טעגליך האט ער מיט זיך געמאכט א חשבון, און ביי נאכט איידער ער איז איינגעשלאפען האט ער גוט מפשפש געוועזען אין זיינע מעשים וואס ער האט אין דעם פערגאנגענעם טאג געטהון, און האט מדקדק געוועזען אין זיינע מעשים כחוט השערה, און ווען ער האט אין זיך געפונען דעם מינדעסטען פגם, האט ער גלייך געטהון תשובה און געזאגט: „לוי יצחק וועט שוין דאס מעהר נישט טהון. לוי יצחק נאכטען האסט די דאך אויך דאס צוגעזאגט, נאכטען האב איך נישט געזאגט אמת און היינט זאג איך שוין אמת".

ער איז אמאל געוועזען יום כפור אין לעמבערג, מוצאי יום כפור זיצענדיג אין די אכסניא האט מען איהם געבעטען אז ער זאל עפעס טועם זיין, און ער האט נישט געוואלט זאגענדיג אז דאס הערץ טהוט איהם וועה. זיי האבען אנגעהויבען צו ברענגען פערשיעדענע משקאות וואס בערוהיגען דאס הערץ, און ער האט דאס אויך נישט געוואלט טרינקען. צום סוף איז מען דערגאנגען אז זיין הערץ טהוט איהם וועה, ווייל עס איז שוין זעקסאונצוואנציג שעה וואס ער האט קיין גמרא נישט געלערנט, און מען האט איהם דערלאנגט א גמרא ראש השנה, און ער האט זיך פערשלאסען אין חדר און האט א גאנצע נאכט דארט געלערנט.

זיין זוהן דער היילינגער גאון ר' מאיר זכרונו לברכה שרייבט אין די הקדמה פון ספר בתר תורה. „די גאנצע וועלט ווייסט וויפיעל

בייזונדער

טויזענדער תלמידים מיין הייליגער פאטער האט מעמיד געוועזין, און ער האט מיט זיי געלערינט גמרא פוסקים תשובות, און הערענדיג זיין לערנען האבען זיי געקריגען התלהבות צו עבודת הבורא יתברך"

די גרעסטע פון זיינע טויזענדער תלמידים זענען געוועזין די ניין, וואס די גאנצע וועלט קלינגט מיט זייער חסידות און מיט זייער תורה.

א) דער הייליגער רבי ר' אהרן זכרונו לברכה וואס איז געוועזין מגיד אין זיטאמיר, און האט מחבר געוועזין דעם ספר תולדות אהרן אויף תורה.

ב) דער הייליגער גאון רבי אברהם דוד וואס איז געוועזין רב אין בוטשאטש. און ער ערצעהלט אין ספר עזר מקודש אויפ'ן אבן העזר (סימן ע"ו) דאס גדלות פון בערדיטשעווער רבי.

ג) דער הייליגער גאון אין מופת הדור רבי ישראל וואס איז בעוואוסט מיט'ן נאמען דער קאזניצער מגיד זכותו יגן עלינו. נאר פיעל מאל האט ער זיך נישט אויסגעגעבען אז ער איז זיין תלמיד, ווייל די מקובלים האבען געזאגט אז דער בערדיטשעווער צדיק איז געוועזין די נשמה פון תנא רבי עקיבא, און זיינע תלמידים זענען געשטארבען אין זייערע יונגע יאהרען.

ד) דער הייליגער רבי ר' אברהם מרדכי פון פינטשעוו זכרונו לברכה, דער שווער פון גרויסען צדיק רבי י"א פון קאמארנא זכותו יגן עלינו.

ה) דער הייליגער גאון רבי משה פון סאבראן זכרונו לברכה. וואס די וועלט ערצעהלט פון איהם נפלאות.

ו) דער צדיק יסוד עולם רבי יוסף פון נעמרוב זכרונו לברכה, דער מחבר פון ספר ויכוחא רבה, וואס האט געהאלטען ויכוחים מיט דעם ווילנער גאונ'ס תלמידים און האט זיי געוויזען דאס הייליגקייט פון די חסידישע וועגען.

ז) דער הייליגער רבי ר' ישכר בער זכרונו לברכה, דער מחבר פון ספר זכירה.

ח) דער הייליגער פיסטינער רב רבי חיים יוסף זכרונו לברכה, דער מחבר פון ספר תוספות חיים אויף תורה.

ט) דער הייליגער רבי ר' הירש חסיד פון יאמפלא זכותו יגן עלינו, דער מחבר פון ספר אמרי צדיקים.

דער הייליגער רבי פון נעסכיז ערצעהלט, אז דער הייליגער צדיק ר'

ר׳ אהרן פון זיטאָמיר איז פריהער געוועזין דעם ווילנער גאון׳ס תלמיד נאָר ווי ער האָט געהערט דאָס צדקות פון בערדיטשעווער צדיק און ווי גרויס און הייליג זיין ישיבה איז, איז ער צו איהם געפאָהרען און האָט אָנגעהויבען ביי איהם צו לערנען, און ער האָט איהם גע־געבען דעם פינפטען פלאַץ פון איהם חאָטש ער איז שוין דאַמאָלס געוועזין מעהר למדן פאַ־ די תלמידים וואָס זענען געזיצען פאַר איהם ווייל ער האָט געזאָגט אַז כל זמן ער וועט נישט ווערען אויסגעלייטערט ווי עס ברויכט זיין וועט ער איהם נישט מקרב זיין, נאָר נאָכדעם ווי ער האָט געזעהן אַז ער איז שוין ריין און ראוי צו זיצען געבען איהם האָט ער איהם גענומען צו זיך און געלערינט מיט איהם די סוגיא מצא שטר חוב אמאי לא יחזור (אַז ער האָט געפונען אַ וועקסעל פאַר וואָס זאָל ער נישט צוריק געבען), און ער האָט איהם געטייטשט ווייל עס איז געפונען געוואָרען דער שטר חוב דער מענשליכער חוב, פאַר וואָס זאָל ער נישט זיין אַ חוזר בתשובה (ספר זכרון טוב)

זיין נאָהמען האָט געשיינט אויף די גאַנצע וועלט, אַז די גרעסטע גאונים און צדיקים האָבען פערלאַנגט זיין הסכמה אויף זייערע ספרים, און מיר געפונען זיינע הסכמות אויף זעהר פיעל ספרים, ווי: תולדות אדם וחוה. שאלות ותשובות מאיר נתיבים. קול אריה. אבן פנה. אור פני משה. דגל מחנה אפרים. זרע אברהם. צמח לאברהם. טל אורה. שערי גן עדן. מאור עינים. תשואת חן אויפ׳ן ספר ברית מנוחה.

דער בערדיטשעווער צדיק איז געפאָהרען צו דעם הייליגען צדיק רבי ברוך פון מעזבוז זכותם יגן עלינו, און דער בערדיטשעווער פלעגט איהם רוהמען שלא בפניו, און בפניו האָט ער איהם געזאָגט חסרונות אין זיינע התנהגות און האָט איהם געמוסר׳ט. און דער רבי ר׳ ברוך האָט זיך געפיהרט פערקערט, בפניו האָט ער גערוהמט דעם בערדיטשעווער. און שלא בפניו האָט ער איהם קליין געמאַכט. איינ־מאָל אין דער פריה נאָך דעם דאַווענען האָט דער בערדיטשעווער געפרעגט דעם רבין ר׳ ברוך אויב איהם געפעלט זיין דאַווענען, האָט ער איהם מיט אַ שמייכעל געענטפערט אַז זיין דאַווענען געפעלט איהם נאָ־ ווען אהרן הכהן וואָלט ביי דעם אָנצינדען די מנורה געמאַכט אַזאָלכע תנועות, וואָלט ער דעם בויטעהל פערגאָסען און די מנורה צובראָכען.

דער בערדיטשעווער איז אַמאָל דורכגעפאָהרען לובלין. און ווי דער רבי פון לובלין האָט זיך פון דעם דערוויסט, האָט ער געהייסען אַז אַלע זיינע מענטשען זאָלען איהם אַקעגען געהן מיט גרויס כבוד, און אַזוי איז געוועזין אַז אַלע פון זיין הויז זענען איהם אַקעגען גע־גאַנגען, נאָר דער צדיק ר׳ הירש׳עלע זידיטשעווער זכותו יגן עלינו,

האָט געוואָלט איבּערבלייבּען אין שטוב און זעהן וואָס דער רבּי פון לובּלין טהוט אין די צייט איידער דער בּערדיטשעווער צדיק קומט אָן ר' הירש'עלע האָט זיך בּעהאַלטען אין די קליידער שאַנק וואָס איז גע־שטאַנען אין מיטעלסטען חדר, און האָט געזעהן ווי דער צדיק געהט איינער אַליין הין און צוריק אין די דריי שטובּין און זאָגט מיט גרויס התלהבות: „רבּונו של עולם ווי אַזוי קאָן איך אויפהייבּען מיין פּנים פאַר אַזוי אַ הייליגען גרויסען צדיק, ער וועט דאָך זיכער דער־קענען אין מיין פּנים מיין ערך. די גאַנצע וועלט רעכענט אויף מיר אַז איך בּין אַ צדיק, אויבּ ער וועט דאָך גלייך דערקענען אַז איך בּין קיין צדיק נישט, און איך שעם זיך איהם מקבּל פּנים צו זיין, און ווען די וועסט מיך רבּונו של עולם פרעגען פאַר וואָס שעם איך מיך נישט פאַר דיר, וועל איך דיר ענטפערין. ווייל די זעהסט מיך שטענדיג און איך בּין שוין מיט דיר געוואוינט, אָבּער דער בּערדיטשעווער צדיק איז דאָך אַ בּשר ודם, און איז מיט מיר נישט געוואוינט, און ער מיינט אַז איך בּין בּאמת אַ צדיק". דאָס האָט ער וויפיעל מאָל גע־זאָגט מיט אַזוי אַ התלהבות אַז דער ר' הירש'עלע האָט געציטערט פון שרעק און האָט געוואָלט אַרויסלויפען, אין דעם איז דער בּערדיטשעווער אַריינגעקומען, און ער האָט איהם אויפגענומען מיט אַ פייערדיגע אהבה און האָט זיך מיט איהם אַניעדער געזעצט אין דעם מיטעלסטען חדר און זיי האָבּען גערעדט וועגען די סודות פון מקוה.

ווען דער בּערדיטשעווער איז נסתלק געוואָרען (כ"ה תשרי שנת תק"ע), האָבּען אַלע וואָס האָבּען איהם מלוה געווען געזעהן אַ עמוד אש (שיחות מהר"ן סי' קצ"ז), ווייל ער איז בּאמת געווען אַ עמוד אש פאַר דעם יודישען פאָלק צו ווייזען און פיהרען זיי אין די הייליגסטע וועגען וואָס אויף זיי ליגט דער אמת'ער מענטשליכער תכלית, און אַזוי האָט איהם דער הייליגער רבּי פון ראחווע זכרונו לברכה מספּיד געווען (שפתי צדיקים פ' תבא).

אויך פלעגט דער בּערדיטשעווער צדיק זאָגען כּוונות אין די פּיוטים, אַזוי ווי דער גאון רבּי אפרים זלמן מרגליות שרייבּט (טיב גיטין אות י').

דער בּערדיטשעווער איז אַמאָל געקומען נאָך פּויזנא, און ווי דער דאָרטיגער ראש ישיבה האָט געזעהן זיין התלהבות אין דאַווענען. האָט ער איהם געפרעגט אויבּ ער קאָן אויך לערנען, האָט ער איהם געענטפערט יאָ, האָט ער איהם געפרעגט אַ שווערער שטיקעל גמרא, און ווי ער האָט איהם עס געזאָגט, איז ער איבּערראַשט גע־

וואָרען

זואָרען און געזאָגט אַז ער האָט אַ געטליכען שכל און ער הערט דאָס פון דעם אמורא אַליין, האָט איהם דער בערדיטשעווער געענטפערט אַז דאָס איז טאַקי די גאַנצע קונסט צו הערען די מאמרים פון די אמוראים אַליין.

ווען עס איז געוועזין די גרויסע שרפה אין בערדיטשעוו, זענען דאַמאָלס פערברענט געוואָרען זיינע הייליגע כתבים אויף פלפול, נאָר ווייניג פון זיי זענען געדריקט געוואָרען אין דעם תוספות חדשים אויף משניות. אויך אין אָנהייב ספר מאיר נתיבים, אין אָנהייב ספר כתר תורה, אויך פיעל צדיקים ברענגען זיינע חדושים אין זייערע הייליגע ספרים.

אויך איז דער בערדיטשעווער צדיק געוועזין בערוהמט מיט זיינע גוטע קינדער זיין ערשטער זוהן איז געוועזין דער הייליגער גאון און צדיק יסוד עולם רבי מאיר זכרונו לברכה, דער מחבר פון ספר כתר תורה. אויך איז פון איהם דאָ חידושי תורה אין ספר קדושת לוי קמא פרשת ויקהל, אויך אין קדושת לוי תנינא. אויך זיין ברודער דער גאון רבי ישראל פון פיקאָוו ברענגט זיינע חדושי תורה אין זיין ספר תולדות יצחק בן לוי: דער רבי מאיר איז געוועזין אַ איידעם פון קאַרלינער רב דער הייליגער גאון ר' אליעזר דער פאָטער פון דעם באַטושאַנער רב ר' משה, דער שוועהר פון הייליגען רוזינער רבין ר' ישראל זכותו יגן עלינו, דער ר' מאיר איז נסתלק געוואָרען אין זיינע יונגע יאָהרען, אין יאָהר תקס"ו, ווען זיין פאָטער האָט נאָך געלעבט און דער הייליגער גאון רבי שניאור זלמן פון לאַדי זכותו יגן עלינו האָט איהם געשיקט אַ טרייסט בריעף וואָס איז געדרוקט געוואָרען אין דעם תניא. אויך אין אָנהייב ספר כתר תורה.

דער צווייטער זוהן פון דעם בערדיטשעווער צדיק איז געוועזין דער הייליגער גאון רבי ישראל וואָס איז געוועזין רב אין פיקאָוו, און נאָך זיין פאָטערס פטירה איז ער געוואָרען בערדיטשעווער רב און האָט מחבר געוועזין דעם ספר תולדות יצחק בן לוי אויף תורה אויך אין קדושת לוי פרשת וישב שטעהן פון איהם חדושי תורה. אויך אין קדושת לוי תנינא שטעהן פון איהם חדושי אגדה און הלכה אויך איצט איז פון איהם געדרוקט געוואָרען אַ ספר תורת ישראל. אויך איז פון איהם געדרוקט געוואָרען חדושי תורה אין דעם ספר תפארת בית לוי (צד כט).

דער דריטער זוהן פון בערדיטשעווער צדיק איז געוועזין דער הייליגער צדיק רבי בעריש זכרונו לברכה וואָס איז נפטר געוואָרען אין יאָהר תקפ"ד. און די דריי זוהן זענען בעהאַלטען געוואָרען אין שורה פון זייער הייליגען פאָטער, און אויף זיי איז אויפגעשטעלט געוואָרען זעהר אַ גרויסער אהל, און עס קומען שטענדיג אַהין מענשען מתפלל זיין.

דעם בערדיטשעווערס טאכטער איז געווען דאס ווייב פון היילינגען רבין ר' יוסף בונם זכרונו לברכה. דער פאטער פון דעם גרויסען חסיד רבי יקותיאל זלמן, דער פאטער פון דעם גאון ר' לוי יצחק, א איידעם פון היילינגען גאון און צדיק יסוד עולם רבי מנחם מענדל פון ליבאוויטש א איניקעל פון היילינגען גאון רבי שניאור זלמן פון לאדי זכותם יגן עלינו.

דער בערדיטשעווער צדיק האט געהאט נאך א טאכטער, דאס ווייב פון דעם צדיק רבי נתן פון קאזניץ.

יעדע נאכט פון יום כפור פלעגט דער היילינגער ריזינער רבי ר' ישראל זכותו יגן עלינו, ערצעהלען נפלאות פון בערדיטשעווער צדיק, און ער האט געזאגט אז דאס איז א סגולה ממתיק צו זיין די דינים. און דער היילינגער רבי פון סאדיגורא האט געזאגט, אז מיט'ן בלויסען זאגען דעם נאהמען בערדיטשעוו דערוועקט זיך דער זכות פון דעם צדיק, און ער ברענגט אויף דעם א ראיה פון די גמרא הרואה אומר ברקאי כו', זאגט רש"י צו דערמאנען דעם זכות פון די אבות וואס ליגען אין חברון.

מ'האט אמאל דעם בערדיטשעווער צדיק געפרעגט, פאר וואס איז ער שטענדיג אזוי ארעם, און קלענערע גוטע יודען פון איהם זענען רייך. און ער האט אויף דעם געענטפערט, אז צו איהם קומען אמת'ע חסידים וואס פערלאנגען פון איהם אז ער זאל פאר זיי מתפלל זיין דאס זיי זאלען זיין ערליכע יודען, און פון עשירות דערמאנען זיי גארנישט אין זייערע קוויטלעך, דאדורך בעט ער פאר זיי נאר אויף חיים של יראת שמים, און חיים של עושר וכבוד דערמאנט ער גאר נישט, און די גמרא זאגט אז איינער בעט פאר'ן צווייטען אזוי א זאך וואס ער געברויכט זי אויך פאר זיך, ווערט ער מיט די זאך פריהער געהאלפען פאר דעם צווייטען דאדורך ווערט דער בערדיטשעווער צדיק וואס אמאל מעהר צדיק. אבער צו די אנדערע גוטע יודען קומען געווענליכע מענטשען וואס פערלאנגען פון זיי דעם חיים של עושר וכבוד, און זיי בעטען פאר זיי עשירות, דאדורך ווערען זיי פריהער געהאלפען מיט עשירות.

דער בערדיטשעווער צדיק האט געהאט א גאונישען כח צו ווייזען אז די ספורים וואס שטעהן אין די גמרא, זענען מרומז אין די פסוקים פון די היילינגע תורה. אזוי ווי דער ספור וואס די גמרא ערצעהלט, אז דער היילינגער תנא רבי פנחס בן יאיר איז אריינגעקומען אין א שטאדט וואס דארט האט זיך געפונען א שלאנג וואס האט געהרג'ט מענטשען. די מענטשען האבען איהם געוויזען דאס ארט ווי ער ליגט בעהאלטען, און ער האט ארויפגעשטעלט זיין פוס אויף דעם לאך איז ארויס דער שלאנג און ווי ער האט איהם א ביס געטהון איז ער

נעפגר'ט

נעפגר'ט. דער תנא האָט גענומען דעם טויטען שלאַנג אויף זיינע פּלייצעס און איז מיט איהם געגאַנגען אין בית המדרש אַריין און געזאָגט צו די תלמידים: „זעהט נישט דער שלאַנג הרג'ט נאָר די זינד הרג'ט". שרייבט דאָרט רש"י הקדוש פאַר דעם תלמוד ירושלמי. אַז דאָס ווענדט זיך ווער עס קומט פריהער צו אַ וואַסער אַז דער שלאַנג קומט פריהער צום וואַסער, שטאַרבט דער געביסענער, און אויב דער געביסענער קומט פריהער צום וואַסער שטאַרבט דער שלאַנג, איז דאָ געשעהן אַ נס און אונטער רבי פנחס בן יאיר האָט זיך געעפענט אַ קוואַל כדי ער זאָל פריהער זיין ביי דעם וואַסער, און דער שלאַנג איז דורך דעם נעפגר'ט. האָט דער בערדיטשעווער מיט דעם קונסטליך איינגעטייטשט דעם פסוק (דברים ח' ט"ו) המוליכך במדבר הגדול והנורא (ער פיהרט דיך אין די גרויסע שרעקליכע מדבר), נחש שרף ועקרב, (ווי עס געפונען זיך שלאַנגען, ברענענדיגע שלאַנגען, און איינדיסען), וצמאון אשר אין מים, (און אַ דורשטיג אָרט ווי עס געפונט זיך נישט קיין וואַסער, האָסט די דאָך מורא צו האָבען טאָמער וועט דער שלאַנג קומען פריהער צום וואַסער וועסט די דאָך חלילה שטאַרבען, דאַמאָלס) המוציא לך מים (ציהט ער עקסטרע פאַר דיר אויס וואַסער און עפענט אונטער דיינע פוס אַ קוואַל כדי די זאָלסט זיין פריהער ביים וואַסער און דער שלאַנג וואָס האָט דיך געביסען זאָל פגר'ן).

אַמאָל איז געקומען אַ יוד וואָס האָט אויסגעזעהן מיט זיין פנים און מיט זיינע קליידער ווי אַ גוי, און ער האָט געוואָלט אַריינגעהן מיט אַ בקשה צום רבין, נאָר די משמשים האָבען איהם נישט געלאָזט. ער האָט אָנגעהויבען צו מאַכען אַזאָלכע געוואַלדען ביז דער רבי האָט דאָס דערהערט און האָט איהם צו זיך אַריינגעלאָזט, און ער האָט ערצעהלט אַז עס האָט איהם געחלומט אַז ער הערט אַ קול פון הימעל וואָס זאָגט איהם אַז ער זאָל גלייך זיך אויפהייבען און פאָהרען צום בערדיטשעווער רבין. דער רבי האָט איהם געענטפערט מיט שמחה: „יאָ אַזוי אַ יוד קומט מיר איצט זעהר צונוצט אַזוי ווי אין דעם שטעדטעל לאַכאָוו זענען די יודען אין אַגרויסע סכנה דורך דעם עלילת הדם וואָס די ערלים האָבען אויף זיי אויסגעטראַכט, איז יעהר גלייך אַז די זאָלסט דאָרט אַהין פאָהרען. און זיך מאַכען צווישען די שונאי ישראל ווי אַ גוי, ביז זיי וועלען דיר מגלה זיין דעם גאַנצען אמת, וויל די זעהסט באמת אויס ווי אַ גוי. און ווען די וועסט מצליח זיין זאָג איך דיר צו חלק עולם הבא". דער יוד האָט איהם געהאָרכט און איז גלייך געפאָהרען אין דעם שטעדטעל אַריין. און ער האָט זיין ראָליע צווישען די גוים אַזוי גוט געשפּיעלט. אַז זיי האָבען איהם גערעכענט פאַר אַ געבוירענעם גוי, און האָבען איהם אַלץ מגלה געוועזין, און צו די דאָרטיגע יודען איז פון דעם געקומען אַ ישועה.

עס איז אַמאָל צו איהם געקומען איינער און איהם ערצעהלט, אַז איין טאָג ברענט אין איהם אַ פייערדיגען חשק צו זיין אַ אָבגעהיטענער יוד און אָבהיטען דעם מינדעסטען יודישען מנהג, און באַלד אויפ'ן צווייטען טאָג ברענט אין איהם אַ חשק עובר צו זיין אויף די גרעסטע עבירות פון די תורה. דער בערדיטשעווער האָט איהם גלייך געענטפערט: „דאָס איז ווייל די טראָגסט שעטנז, דאַדורך געפינען זיך אין דיר צוויי דערגעגענע זאַכען דער יצר הרע מיט'ן יצר טוב". ער האָט גלייך בעטראַכט זיינע קליידער און האָט טאַקי אין זיי געפונען שעטנז, און ווי ער האָט זיי אויסגעטהון, איז דער יצר הרע פון איהם אין גאַנצען אָבגעטרעטען.

איינמאָל איז פאַר איהם פערביי געגאַנגען אַ יודיש אינגעל און האָט זיך פאַר איהם אַראָבגענומען דאָס היטעל. ער האָט אויף איהם אַ טיעפען בליק געגעבען און אַ געשריי געטהון: „אָט דאָס איז אַ צוויי טויזענדיעהריגער ממזר". די חסידים וואָס זענען מיט איהם מיט געגאַנגען האָבען איהם געפרעגט וואָס ער מיינט מיט דעם. ער האָט זיי געענטפערט, אַז דאָס אינגעל האָט די נשמה פון דעם אינגעל וואָס איז מיט צוויי טויזענד יאָהר צוריק פערביי געגאַנגען פאַר רבי עקיבא'ן און האָט זיך פאַר איהם אַראָבגענומען דאָס היטעל, און רבי עקיבא האָט אויסגעוויזען אַז ער איז אַ בן נדה און אַ ממזר (מסכת כלה). די חסידים האָבען אָנגעהויבען חוקר ודורש צו זיין און זענען דערגאַנגען אַז דאָס צווייטע אינגעל וואָס איז פערביי געגאַנגען פאַר דעם בערדיטשעווער, איז אויך אַ בן נדה וממזר, און האָבען זיך איבערצייגט אַז זייער רבי איז נשמת רבי עקיבא.

ער האָט אַמאָל ביי דעם זאָגען דעם פיוט ונתנה תוקף, אַזוי געטייטש: בראש השנה יכתבון. אין ראש השנה שרייבען די . . . ., וביום צום כפור יחתמון, אין יום כפור חתמ'ענען זיי. כמה יעברון, וויפיעל נשים מאַכען זיי מעוברת אין די הייליגע טעג וכמה יבראון, וויפיעל ממזרים בעשאַפען זיי אין די היי[.]ע טעג. דאַדורך פרעג איך דיך רבונו של עולם מי יחיה, ווער ברויכט לעבען כו'.

ווען דער בעל מאור ושמש איז געוועזען אַ קליין קינד האָט ער זיך בעהאַלטען אין בערדיטשעווער צדיק'ס קלייד, און פון דאַמאָלס אָן האָט זיך אין דעם קינד אָנגעצינדען דאָס הייליגע יודישע פייער. און ווען ער איז אויפגעוואַקסען האָט זיך דער בעל נועם אלימלך בערומט אַז ער איז זיין תלמיד. און ווי דער בערדיטשעווער האָט אַ בליק געגעבען אויף דעם פנים פון מאור ושמש האָט ער איהם גלייך דערקאָנט און געזאָגט: „ער איז מיינער. נאָך דאַמאָלס ווען ער איז אַלט געוועזען פינף יאָהר און האָט זיך בעהאַלטען אין מיין קלייד האָט ער געקריגען דעם אמת'ען כח פון קדושה".

ווי ער האָט דערהערט די ביטערע בשורה אַז זיין הייליגער

תלמיד

תלמיד רבי אהרן פֿון זיטאָמיר איז נפטר געוואָרען אין די אונגאַרישע שטאָרט קראָלע, האָט ער געזאָגט: „איצט מוז איך פֿאָהרען נאָך אונגאַרען מטהר זיין דעם דאָרטיגען אויר ווייל כי שם מת אהרן" (דאָרט איז אַהרן געשטאָרבען). און ער איז גלייך אַהין געפֿאָהרען.

ראש השנה ביי דעם מוסף, ווען מען זאָגט הבן יקיר לי אפרים כו', האָט דער בערדיטשעווער געפּלעגט אַזוי צו זאָגען מיט זעהר אַ שענעם נגון: „דער טאַטע זכרונו לברכה האָט מיר ערצעהלט, אַמאָל איז צו איהם געקומען אַ יודענע מיט אַגרוים געוויין, האָט ער זי געפֿרעגט וואָס זי וויינט, האָט זי איהם געענטפֿערט: ווי אַזוי זאָל איך נישט וויינען אַז איך האָב אַזאָלכע קאָפּ שמערצען. האָט ער איהר געזאָגט: אַז די וועסט וויינען וועט דיר דער קאָפּ נאָך ערגער וועה טהון: האָט זי איהם געענטפֿערט: קאָן איך מיך דען איינהאַלטען און נישט וויינען, ווען עס געהן אַזאָלכע פֿאַרכטיגע טעג און איך האָב איין איינציג קינד, איך האָב דאָך מורא טאָמער וועט ער נישט זוכה בדין זיין. האָט איהר דער טאַטע געזאָגט: אַ טאַטע האָט רחמנות אויף זיין קינד ובפרט אויף אַזוי אַ טייער און איינציג קינד, אַזוי ווי אין פסוק שטעהט: הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כו' רחם ארחמנו נאום ה'"

דער הייליגער נעסכיזער רבי זכותו יגן עלינו, וואָס האָט חתונה געהאַט מיט דעם בערדיטשעווערס איינֿיקעל און האָט געגעסען ביי זיין הייליגען טיש פֿיער יאָהר, האָט אַמאָל דערזעהן ווי דער בער־דיטשעווער ווען ער איז אויפֿגעשטאַנען חצות וועקט אויף זיין משמש און נעמט מיט זיך בראָנפֿען און געהט מיט איהם אין מרחץ אריין וואָס דאָרט פֿלעגען שלאָפֿען אַלע פֿרעמדע וואָס האָבען נישט געהאַט אויף אַ אכסניא. דאָרט האָט ער אויפֿגעוועקט אַ אָרעמען יוד און האָט איהם געפֿרעגט אויב ער וויל אַ טרינק בראָנפֿען, און ער האָט איהם געענטפֿערט יאָ, נאָר ווי ער האָט זיך דערמאַנט אַז ער האָט נישט קיין וואַסער זיך אָבצוגיסען די נעגעל, האָט ער נישט געוואָלט טרינקען. נעבען איהם איז געליגען דער ערל וואָס הייצט דעם מרחץ האָט דער בערדיטשעווער אויפֿגעוועקט דעם ערל און ווי ער האָט איהם געוויזען דעם בראָנפֿען האָט ער איהם מיט איין מאָל אויסגעטרונקען דער בערדיטשעווער איז אַהיים געגאַנגען מיט שמחה און התלהבות זאָגענדיג „רבונו של עולם. זעה דעם אונטערשיד צווישען דעם יוד און דעם ערל".

ער איז אַמאָל געשלאָפֿען אין אַ גאַסטהויז אין מיטען וועג צו זאַמען מיט סוחרים, און זיי האָבען נישט געוויסט אַז ער איז דער בערדיטשעווער רב. אַזוי ווי עס איז נאָר טאָג געוואָרען האָבען זיי געוואָלט שנעל אָבדאַווענען און דאָרט איז מעהר נישט געוועזין ווי איין פּאָר תפילין. האָט יעדער אָנגעטוהן די תפילין און שנעל אָבגעדאווענט

געדאווענט

געדאַווענט, ווייל זיי האָבען זיך געאַיילט אויפ'ן יריד. נאָך דעם ווי זיי האָבען געענדיגט האָט זיי דער בערדיטשעווער צו גערופען, און ווי זיי זענען צו געגאַנגען האָט ער געפּלאַפּלעט מיט'ן מויל: מאַ מאַ מאַ וואָר וואָר. און נאָך אַזאָלכע האַלבע אונפערשטענדליכע ווערטער אַז זיי האָבען איהם בעטראַכט ווי אַ משוגענעם. דאַמאָלס האָט ער זיי אָנגעהויבען מוסר'ן: „איהר פערשטעהט נישט מיינע ווערטער. איהר אַליין האָט דאָך מיט אַזאָלכע ווערטער איצט מתפּלל געוועזין צום אייבערשטען און איהר האָט איין גאַנץ וואָרט נישט געזאָגט". אויף דעם האָט איהם איינער פון די סוחרים געענטפערט: „איהר האָט געזעהן ווי דאָס זייגעדיגע קינד ליגט און פּלאַפּלעט אין וויגעלע: מאַ באַ. און ווען אַלע חכמים וועלען צו געהן וועלען זיי נישט וויסען וואָס דאָס קינד וויל. נאָר ווען דער פאָטער און מוטער וועלען צו געהן וועלען זיי באַלד וויסען וואָס עס וויל טהע אָדער מילך. און מיר הייסען דאָך גאָטס קינדער און ער איז אונזער טאַטע, און ער פערשטעהט אונזער פּלאַפּלען". דער בערדיטשעווער האָט זיך זעהר געפרייד הערענדיג דעם ענטפער, און יעדען ראש השנה האָט ער דאָס דערמאַנט אין זיין דרשה.

דער מעזיבעזער רבי ר' ברוך זכותו יגן עלינו וואָס האָט נישט געלעבט בשלום מיט'ן בערדיטשעווער, האָט איהם זיינס אַ חסיד גע־בּרענגט די ידיעה אַז דער בערדיטשעווער איז נסתלק געוואָרען און ער האָט זיך ביי די בשורה געפרייד. דער מעזיבעזער האָט אָנגעהויבען זעהר יאָמערליך צו וויינען. און דער חסיד האָט נישט משלים שנתו געוועזין. דער מעזיבעזער האָט געזאָגט, אַז ער האָט מיט איהם גע־האַט מחלוקת, ווייל די מלאָכים האָבען מקנא געוועזין זיין דאַווענען, דאַדורך האָט ער זיי משתיק געוועזין מיט דעם וואָס ער האָט אויף איהם גערעדט שלעכטס, אָבער אין הערץ האָט ער איהם געהאַלטען פאַר אַ צדיק יסוד עולם און האָט איהם ליעב געהאַט אהבת נפש.

איינמאָל יום כפור ביי די עבודה ווי דער בערדיטשעווער האָט געזאָגט „אחת" איז ער אַניעדער געפאַלען אויף די ערד מיט זיין פייערדיג דבקות, און דער עולם האָט זיך נישט דערשראָקען פון דעם ווייל זיי האָבען איהם שוין געקאָנט, נאָר ווי זיי האָבען געזעהן אַז עס דויערט שוין צו לאַנג און ער הייבט זיך נישט אויף, האָבען זיי איהם געפּרובט אויפוועקען, נאָר זיי האָבען נישט געקאָנט, מען האָט געבּרענגט דאָקטוירים און מ'האָט איהם געגעבען פערשידענע רפואות און עס האָט נישט געהאָלפען מען האָט איהם אַזוי אַריינגעטראָגען אין זיין חדר אַריין, און דער עולם האָט שוין געהאַלטען ביי מנחה. פּלוצלינג איז ער צוריק אַריינגעקומען מיט אַ התלהבות אין בית המדרש און האָט געשריגען „ואחת" און האָט געדאַווענט אַלץ כסדר.

דער היילינגער קאָזמירער רבי ר' יחזקאל זכותו יגן עלינו איז אַמאָל

געזוצן

געזיצען ביי די סעודה וואס ער האט געמאכט אין דעם בערדיטשעווערס יאהרצייט, און ער האט געפרעגט אויב עס געפונט זיך נישט ביי דעם טיש ווער עס האט געקאנט דעם בערדיטשעווער צדיק. און דארט האט זיך געפונען א אלטער זעליחאווער יוד, און ער האט ערצעהלט אז ער געדענקט נאך דעם בערדיטשעווער צדיק ווען ער איז נאך געוועזין זעליחאווער רב און האט ערצעהלט וואס פאר א מופת ער האט איהם בעטהון. „אין די וואך פון חנוכה פלעגט ער ארומגעהן אין די דערפער קלויבען געלד פאר ארעמע לייט. פאר'ן נאכט איז ער אריינגעקומען צו מיר אין דארף אריין און איך האב איהם געגעבען א נדבה, נאר ווייל עס איז שוין געוועזין שפעט אין די נאכט האט ער ביי מיר איבערגענעכטיגט. ווי ער האט געזעהן אז איך שלאף שוין האט ער זיך אויפגעהויבען און ארומשפאצירט הין און צוריק אין שטוב און געברומט ווי א ביען א גאנצע נאכט, אין דער פריה איז ער גלייך אוועקגעפאהרען. שפעטער האט מיר דער שררה געוואלט אוועק נעמען די פאכט, איך בין גלייך אריין צום צדיק און האב איהם ערצעהלט מיין אומגליק. ער האט מיך געהייסען ברענגען א ריין שטיקעל פאפיער, און ווי איך האב איהם געברענגט דאס פאפיער, איז ער מיט דעם אריינגעגאנגען אין א צווייטע שטוב, און האט עס מיר צוריק אריינגעבראכט איינגעוויקעלט ווי א בריעף, און האט מיך געהייסען דאס געבען דעם שררה. אויפ'ן וועג האב איך דעם בריעף געעפענט און ווי ערשטוינט בין איך געווארען זעהענדיג אז עס שטעהט אפילו נישט איין ווארט אויפגעשריבען אויף דעם פאפיער, נאר פערפארען איך האב דאס געגעבען דעם זעלבען שררה, און ער האט איהם דורכגעקוקט און געזאגט אז איך בלייב ווייטער זיין פאכטער. ווי איך האב דאס ערצעהלט דעם צדיק, האט ער מיר געזאגט אז ווען איך וואלט דעם בריעף נישט געעפענט, וואלט דער פאכט מיר געבליבען א ירושה אויף קינדס קינדער".

דער גרויסער צדיק רבי משה'לע זוועהילער דער זוהן פון הייליגען מגיד פון זלאטשעוו זכותם יגן עלינו, איז יעדעם יאהר געפאהרען צום בערדיטשעווער רבין און דארט זיך אויפגעהאלטען דריי וואכען, נאכדעם איז ער געפאהרען נאך מעזיבוז צום הייליגען רבי ברוך'ל און דארט זיין דריי טעג נאך שבת, און צוריק צו זיך אהיים פאהרען. ער איז אמאל געקומען נאך מעזיבוז נאך זיין בעזוכען דעם בערדיטשעווער רבין. און ווי ער איז געזיצען שבת ביי נאכט ביי ר' ברוך'לס טיש זאגט ר' ברוך'ל צו זיינם א חסיד אז ער זאל פאר איהם נאכמאכען די אלע תנועות און קולות פון בערדיטשעווער, און דער חסיד האט דאס מיט ליצנות נאכגעמאכט, און ר' ברוך'ל האט זעהר געלאכט פון דעם, אזוי אויך צו מארגענס נאך די סעודות האט ער איהם ווידער געהייסען דאס טהון און זיין לאכען איז געוועזין

אָהן אַ שעור. ר׳ משה׳לעֶן האָט דאָס זעֶהר פֿעֶרדראָסעֶן פֿאַרן וואָס עֶר מאַכט חוזק פֿון זיַין הייליגעֶן רבין. מוצאי שבת איז ר׳ משה׳לעֶ אַריַינ־געֶגאַנגעֶן זיך געֶזעֶגעֶנעֶן, דעֶר רבי האָט איהם גונש געֶוועֶזין ביז עֶר האָט איהם געֶזאָגט אַז עֶר יאָגט זיך אַהיים וויַיל איהם פֿעֶרדריסט וואָס מעֶן האָט געֶשפּאַסט פֿון זיַין רבין. ר׳ ברוך׳ל האָט איהם מיט כעס געֶענטפֿעֶרט: „ווי אַזוי רופֿט מעֶן דיך צדיק ווען די פֿעֶרשטעֶהסט נישט די כונה פֿון דעֶם לאַכעֶן. עֶס איז שוין מעֶהר פֿון אַכצעֶהן יאָהר ווי סמאל שטעֶהט און טענה׳ט פֿאַר׳ן אייבעֶרשטעֶן: „רבונו של עולם צו וואָס זאָלסט די שיקעֶן משיח׳ן צו די יודעֶן ווען די האָסט דעֶם בעֶר־דיטשעֶווער רב וואָס עֶר מאַכט פֿאַר דיר אַזוי אַ הייליגעֶ עבודה ווי אהרן הכהן״. און דאַדורך וויל מעֶן איהם צו נעֶמעֶן פֿון די וועֶלט. און דורך דעֶם געֶלעֶכטעֶר בין איך פֿון איהם מבטל דעֶם געֶפֿעֶהרליכעֶן מקטרג״. ר׳ משה׳לעֶ איז מיט דעֶם בעֶרוהיגט געֶוואָרעֶן און עֶר האָט זיך שוין נישט געֶאַיילט אַהיים צו פֿאָהרעֶן.

מוצאי יום כפור איז צו איהם אַריַינגעֶגאַנגעֶן זיַין תלמיד רבי שמואל קאָמינקעֶר זעֶהעֶן וואָס עֶר טהוט נאָך אַזוי אַ פֿיַיעֶרדיגעֶ עבודה וואָס עֶר האָט דעֶם טאָג אָבגעֶטהון. און עֶר האָט געֶזעֶהן אַז דאָס גלעֶזעֶל קאַווע שטעֶהט נאָך גאַנץ. דעֶר צדיק עֶרצעֶהלט איהם אַז אין דעֶם יום כפור האָט סמאל מקטרג געֶוועֶזין אויף יודעֶן: „פֿאַר וואָס אַז איינעֶר גנב׳ט איין רובל ברויכט עֶר אָבגעֶבעֶן נישט מעֶהר ווי איין רובל, און ווען אַ יוד טהוט צדקה מיט איין רובל פֿעֶרלאַנגט עֶר שוין פֿון הימעֶל מעֶן זאָל איהם פֿאַר דעֶם גליקליך מאַכעֶן וואָס לויט שכל ברויכט מעֶן איהם פֿון הימעֶל אויך נישט געֶבעֶן מעֶהר וויפֿיעֶל עֶר האָט געֶגעֶבעֶן״. אין דעֶר צדיק האָט איהם שטיל געֶמאַכט מיט דעֶם עֶנטפֿעֶר, אַז דעֶר גנב האָט נישט אין זינעֶן געֶהאַט מיט דעֶם גנב׳עֶנעֶן דעֶם רובל אַז עֶר זאָל מצער זיַין דעֶם נגנב, עֶר האָט זיך נאָר מתכוון געֶוועֶזין ממלא צו זיַין זיַין תאוה, דאַדורך קומט איהם נישט מעֶהר ווי דעֶם רובל. אָבעֶר דעֶר בעל צדקה האָט דאָך ביַי דעֶם געֶבעֶן דעֶם רובל אין זינעֶן געֶהאַט צו דעֶרהאַלטעֶן דעֶם לעֶבעֶן פֿון דעֶם אָרעֶמאַן, ברויכט דעֶר אין הימעֶל זיַין לעֶבעֶן אויך דעֶרהאַלטעֶן און איהם געֶבעֶן וואָס עֶס פֿעֶהלט איהם. פּרנסה, געֶזונד קינדעֶר.

דעֶר רבי אלימלך האָט איהם געֶפֿרעֶגט פֿאַר וואָס עֶר נעֶמט איהם צו זיַינעֶ תלמידים, ווי דעֶם צדיק ר׳ אהר׳לעֶ פֿון זיטאָמיר, און נאָך פֿיעֶל תלמידים. האָט עֶר איהם געֶענטפֿעֶרט: „וועֶמעֶנס בין איך דעֶן, איך בין דאָך אַליין אויך אַייעֶר תלמיד, קומט דאָך אויס אַז מיַינעֶ תלמידים זעֶנעֶן אויך אַייעֶרעֶ״. זכותם יגן עלינו ועל כל ישר׳ אמן.